ХIара ди, хIара сахьат — коммунизмана!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ
арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 40 (2665)
Ера
17
май
1962 шу
Мах 2 кеп.

ДУКХАГIА ДУЛХИ ШУРЕЙ

Коммунизма материально-технически база хьалъелга толамца кхоачашдара а берригача къахьегамхой хьал-торо айяра а парте XXII-ча съездои КПСС ЦК мартовски Пленумои Iалаьмате боккха лоархIам болаш лаьрхIад хьайбай продукташ яхар чIоаггIа лакхделга.

Берригача советски мехко санна цу хьакъехьа дикка толамаш даьхад вай Нохч-ГIалгIай республика а.

ДикагIа барий опыти Iилма карагIдаьннараши балха юкъе а кхухьаш хьайбаш дебадара, цар продукташ яхараи уж паччахьалкхенга йохкараи дикка толамаш даьхад укх шера вай республикерча цхьайолча районаша, къаьст-къаьстача боахамаша. Царех я ах шера йола паччахьалкхенга дулх дохкара план 10-ча мае 97 процент кхоачашъяь Курчалой район, из болх во лелац Первомайски, Надтеречни районашка. Паччахьалхенга шура йохкара дикка толамаш даьхад Сунженски, Наьсарен районаша, МагIалбика зоне.

«Терский» яхача жа леладеча опорно-хьокхама совхоза воккхагIа волча жа Iун Хаджиев Дауда бригада хIара бIаь жийна тIехьа 132 Iаьхар ба, иштта дика лел жа дахкара гIулакхаш цу совхоза воккхагIа волча жа Iун Батырев Хьамида бригаде а. Уж толамаш даха вIаштIехьдаьлар цар жена дика Iунал дар, уж дика кхабар, царна ханнахьа исскуственни осеменени яр бахьан долаш. Уж шаккхе а бригада коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара тIехьа къовсам лоаттабеш я.

Цу тайпара дулх, шура дукхагIа яккхара а уж паччахьалкхенга йохкара а толамаш даьха районаш, боахамаш, къахьегамхой кхы дуккха ба республике.

Цхьабакъда, из ишта дале а хьайбай продукташ паччахьалкхенга йохкара планаш соахкарчул а эсалагIа кхоачашъяьй укх шера ерригача республике. Дулх дохкара ах шера план 39 процентн шура йохкара 53 проценти мара кхоачашъяьяц республика.

Республика паччахьалкхенга дохкача дерригача дулха диълагIа дакъа дIадала дезача Грозненски районо цу хьакъехьара ший ах шера план 10-ча мае 28 процент мара кхоачашъяьяц. Иштта во лел из болх Наурски, Шелковской, Гудермесски, Урус-Мартана, иштта кхыча районий совхозашка, колхозашка.

ДIадахача шера укх ханаца нийсдича укх шера хIара Iаттагара йоаккха шура юкъера лаьрхIача 57 килограмм лохъеннай. Паччахьалкхенга шура йохкара къаьстта тIехьайисай Ведана, Советски, Ножай-Юрта, Урус-Мартана районаш.

Хьайбаш дебадара, царгара продукташ яхара балхаш иштта эсала хилара керттера бахьан да хьайбашта лерттIа доали Iунали ца дар, уж во кхабар. «Старо - Юртовский» совхоза хьайбай ферме кхоачам боллаш гIожа а моша а доакъар ца хилар, во гIулакх дар бахьан долаш тIеххьарча биъ бетта бIаь совгIа бежан, дукха хьакхарч, жа, оалхазараш дайнад. ХIаьта ханнахьа исскуственни осеменени ца ярах хIара бIаь жийна тIехьа 52 мара Iахар бац, дукха жа Iаьхар дисад. Цу тайпара гIулакхаш «Назрановский» совхоза цхьайолча отделенешка, кхыча колхозашка, совхозашка хIанз а долаш да.

Хьакхарч ебаяра а уж чуоттаяь йорста а яь дIаялара а балхаш ледара лел цхьадолча боахамашка. ДIадахача шераца нийсдича чуоттаяь кхоаба хьакхарч а юкъера лаьрхIача цар дозал а кIезигденнад.

ХIанз а кIезига яц ерригача торонех, дикагIа йолча опытах, Iилма карагIдаьннарех бизза пайда ца эцаш, чурча гIулакхашта бокъо йоацаш дукха тайп-тайпара хьайбаши шуреи йоаеш йола колхозаши совхозаши.

Дулх, шура, кхыйола хьайбай продукташ дукхагIа яхара новкъарле еш дола дерригa кхоачамбоацараш балха юкъера дIадахара берригa къахьегамхой оарцагIбаха беза партийни, советски, комсомольски организацеша, боахамий кулгалхоша. Тоабе беза царна юкъера кхетама болх. Шерра йоаржае еза социалистически яхь, коммунистически къахьегама коллективи ударники яха болам. Коммунисташа, комсомольцаша шоаш беча балхаца хьокхам бала беза хьайбашта дикагIа гIулакх дара, цар продукташ дукхагIа яхара.

Хьайбашта кулгалдеча юртбоахама специалистий, дояркай, царна гIулакх деча кхыча къахьегамхой бехктокхам чIоаггIа айбе беза. Шоай болх тоабара цу наха эшаш дола хьалаш, даа хIама, бийса яккха а салаIа а моттигаш, деша газеташ, журналаш, кхы культурни гIулакхаш Iалашде деза. Царна каст-каста докладаш, лекцеш еша еза, хьалхашкарча декхарий хьакъехьа беседаш е еза.

Балхах хиннача баркатага хьежжа алапи, кхыдола хIама хIаранена лулга вIаштIехьдаккха деза дерригача боахамашка.

Къаьстта теркам тIабахийта беза сихагIа ебаш а дегIайоагIаш а йола хьакхарч дукхагIа лелаяра, уж чуоттаеш йорста а еш паччахьалкхенна дIаялара.

Дерригa детта доахан дIа а ца дехкаш чусоцадаь кхаба деза. Из чIоагIа пайдане да доакъар кходара а шура дукхагIа яккхара а.

Деттача доахангареи укх шера даьча кагийча Iаьсашкареи дIаиккха, берригa божа а жа а шортта, дика, хьаьна буц йолча лоаман даьгIенашка ахкана тоадалийта дахийта деза.

ЧIоаггIа уйла тIаяхийта еза доахан деттара «елочка» хьисапе комплексни механизаци яра. Цо торо хулийт къахьегама овсарле лакхъе, цунга хьежжа шурийга дIадодар лохде.

Iаьхар дисача доаханна, жерчашта, хьакхарчашта сихха исскуственни осеменени елга вIаштIехьдаккха деза укх шера уж яхкаргйолаш.

Хьайбай фермай балхашта хадданза юкъекхахьа еза дикагIбарий балха опыти Iилма карагIдаьннараши. Бизза пайда эца беза ерригача чурча торонех.

Колхозий, совхозий къахьегамхой барригa низ а хьинар а тIадахийта шоай балха юкъера дерригa кхоачамбоацараш дIадахара, хьайбаш дебадара, царна дикагIа гIулакх дара, Даьхенна дукхагIа дулх, шура, кхыйола юрта боахама продукташ ялара.

Машара Комитета пленум

Селхан, Грозннерча политпросвещене зале Нохч-ГIалгIай республикански машара Комитета пленум хилар. Цига «Дерригa герз дIадаккхараи машараи тIехьарча Дерригдунен конгрессана кийчо ярах» лоацца доклад йир республикански машара Комитета председателa нов. Сухарева.

Цо белгалдаьккхар укх шера герз дIадаккхараи машар лоаттабараи хургйолча Конгрессе вай Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша дакъа лаца дезилга а из гIулакх лерттIа вай республике дIадахьара йоаггIаш йола йоакхо е езилга а.

ДIахо нов. Сухарева яь доклад къоабал а еш къамаьлаш дир республикански политически Iилмайи кхетам боаржабара общества секретара нов. Петрова, Грознерча Горздравотдела заведующе нов. Кодзоевас, Шелковской жа леладеча совхоза воккхагIа волча жа Iуно нов. Эсмухамбетова, Грознерча М. Ю. Лермонтова цIерахча драматически театра керттерча режиссера нов. Децика, иштта кхыбараша а.

Къамаьлаш даь баьнначул тIехьагIа берригаш раьза а болаш резолюци тIаийцар пленуме гулбеннараша.

СОФЕРА ПЕРЕГОВОРАШ

СОФИЯ, 15-гIа май. (ТАСС). Болгарски телеграфни агентства хоам бу:

Болгаре Халкъа Республикан Советски Социалистически Республикай Союзеи партийно-правительственни делегацешта юкъе переговораш йолаеннай селхан Софе.

Болгарски оагIонгахьара переговораштa юкъе дакъа лоацаш ба: БКП ЦК Хьалхара секретарь Тодор Живков — делегаце кулгалхо, БКП ЦК Политбюро члени Министрий Совета председатели вола Антон Югов, БКП ЦК Политбюро члени Министрий Совета председатела хьалхара заместители вола Райко Дамянов, БКП ЦК Политбюро члени, Министрий Совета председатела заместители, Паччахьалкхен планови комиссе председатели вола Станко Тодоров, БКП ЦК Политбюро члени БКП ЦК секретари вола Митко Григоров, Министрий Совета председатела хьалхара заместитель Георгий Трайков, кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Карло Луканов, болгаро-советски доттагIлен Дерригхалкъа комитета председатель Цола Драгойчева, БКП Софийски городской комитета хьалхара секретарь Владимир Виденов, кагирхой Дмитровски коммунистически союза ЦК хьалхара секретарь Иван Абаджиев, профсоюзий Центральни совета секретарь Роза Коритарова, Болгаре Халкъа Республика СССР-ера Чрезвычайнни полномочнии посол Любен Герасимов.

Советски оагIонгахьара переговораштa юкъе дакъа лоацаш ба: КПСС ЦК Хьалхара секретари СССР Министрий Совета Председатели вола Н. С. Хрущев — делегаце кулгалхо, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыко, Литва Компарте ЦК хьалхара секретарь А. Ю. Снечкус, КПУ Киевски обкома хьалхара секретарь П. Е. Шелест, ВЛКСМ ЦК хьалхара секретарь С. П. Павлов, КПСС Ленинградски обкома хьалхара секретарь Г. И. Попов, КПСС МК секретарь О. П. Колчина, советско-болгарски доттагIлен общества правлене председатель академик А. Н. Туполев, Болгарера СССР Чрезвычайнии полномочнии посол Г. А. Денисов.

ВIаши безаме моаршалаш хьаьттачул тIехьагIа цIенача дегашца делегацеш йолаелар шинна а оагIон хьашт долча дешаех йола уйлаш шоайла ювца а информацеш е а. Переговораш йолча хана гучадаьлар дувца оттадаь дерригa дешаш цхьан барт-уйланца кхетадаь хилар. Переговораш дIахо еш я.

Н. С. ХРУЩЕВА ПРЕЗИДЕНТАГА СУКАРНОГА ЯХЬИЙТА ТЕЛЕГРАММА

МОСКВА. 15-гIа май. СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева Индонезе Республика президенти премьер-министри волча Сукарнога телеграмма яхьийтай. Новкъост Н. С. Хрущева язду ший лоIамерча Индонезе моастагIий цIаькха а президент ве гIортар кIоаргача эгIазлонца тIаийцар ше яхаш.

Телеграмма тIа йоах: цу моастагIаша баьча тийшача балхах хIама ца хулаш хьо висара се даггахьа раьза хилар дIахойт аз. Из дов даьча хана човнаш хиннача индонезийски гражданашка цу дешах халахетар хинна се хилар дIахайтар дех аз.

Ялаташ дика хьувкъаргда

Ханнахьа дIа а доладаь лоацщача хана ялаташ дIадийна баьннаб Шаьла районерча «Джалка» совхоза шоллагIча отделене къахьегамхой.

Цар дIайийнай 850 гектара тIа хьажкIаш, 350 гектара тIа шекара свекла. Ялат дикагIа хьувкъийтара, цунга дIабода мах махулла лохагIа хилийтара къовсам лоаттабу отделенерча къахьегамхоша. Цудухьа цига укх шера хьажкIашта деш дола дерригa гIулакх механизированни хилийта лаьрхIад. Цу гIулакха отделене вIашагIъеллай кхоъ хьажкIаш лелаю механизированни звено. Царна керте латт дикагIбола, йоккха балха говзал йола механизатораш.

ХIанз отделене къахьегамхой цхьатарра дика хьатIаьннача культураштa гIулакх деш ба. Механизатораш Эльсултанов Бадруди, Хатуев Лаьча, Юнусов Ваха хьажкIаш хьатIаялалехьа царна макха а баьккха, хIанз уж тIаьнначул тIехьагIа культиваци еш ба. Дийнахьара норма массаза тIеххоачаш а ещ 140 гектара тIа культиваци яь баьннаб уж.

ДIайийнача свеклана иштта дика гIулакх деш ва механизированни звенона керте латта Юнусов Сайд-Ахьмад. Цо лаьрхIад укх шера 70 гектарах хIаране тIара 300 центнер свекла кхее. ХIаьта декхараш кхоачашдара из культура тIаьннача эггара хьалхарча дийнахьа денз цунна гIулакх де а волавеннав нов. Юнусов, хьажкIаш лелаеш волча ший воIаца Юнусов Вахийца социалистически яхье а ваьнна.

Свекла лелаеш кхы 6 звено я цар. ДукхагIа бола звеной членаш кхалнах ба. Берригача кхалнаьха кхашка болх бе йиш хургйолаш отделене хьайийлай шиъ берий ясли. Цига хIанз 50 бер да. Кхашкарча балхашка кхы а дукхагIа кхалнах арабовла йиш хургйолаш цхьаькха берий ясли хьаелдаргйолаш я отделене. Бакъда, яслешка тоъац менгеш, гIандаш, бераштa эшаш йола кхы хIамаш, цул совгIа кхоачам хиллал яц продукташ а. Уж кхоачамбоацараш дIа а даьха бераштa доал дикагIа дергдолаш вIаштIехьбаккха беза яслей болх.

З. ГЕЛИСХАНОВ.

РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ДIАЙИЙНАЧА КУЛЬТУРАШТА 1962-ча ШЕРА 15-ча МАЯ КХАЧЧАЛЦА ГIУЛАКХ ДАРАХ ЙОЛА

СВОДКА

(дIадийнача лаьттанца нийсдича цкъара гIулакх дир, процентех).

Производственни управленеши цар районаши	ХьажкIаш	Гидуаргаш	Шекара свекла	Баьца дaараш
Грозненски управлени	**7**	**52**	**16**	**19**
Ачхой-Мартана	8	39	24	3
Грозненски	7	53	32	15
Советски	—	—	—	—
Урус-Мартана	7	46	—	65
Гудермесски управлени	**6**	**40**	**36**	**14**
Ведана	—	—	—	—
Гудермесски	19	28	79	84
Курчалой	—	53	—	—
Ножай-Юрта	2	58	—	—
Шаьла	1	—	26	3
Наурски управлени	**14**	**46**	**3**	**17**
Надтеречни	6	49	—	37
Наурски	26	66	—	22
Шелковской	7	23	8	12
Сунженски управлени	**2**	**38**	**17**	**23**
г. МагIалбик	2	28	—	—
Наьсарен	—	—	—	—
Первомайски	—	—	—	—
Сунженски	3	55	48	28
Совнархоза совхозаш	**4**	**42**	**30**	**38**

Ялаташ дикагIа хьувкъийтара бехктокхаме ха я хIанзара яр — царна дикагIа гIулакх де дезар. ХьажкIаш, шекара свекла, гидуаргаш, иштта кхыйола культураш дIайийнача кхашка арабаьннаб республикера механизатораш, берригa къахьегамхой.

Цхьабакъда, таханарча сводка тIа хьежача гуш да Ачхой-Мартана, Шаьла, Шелковской районашка из болх эсала дIаболабаьлга. Дерригa низаш оарцагIдаха деза дIайийнача культураштa лерттIа гIулакх а даь, уж дика хьалкхеяра.

ЦIи хезача бригаде

ВIаьстан балхаш лоацщача ханеи дикеи чакхдаьхад Урус - Мартана района «Красноармейский» совхозерча Кагерманов Оалхазар керте латтача бригада механизатораша. Дика дIайийра хьажкIаш, свекла.

ХьажкIаш хьатIаялалехьа царна макха баьккхар, хIаьта свекла дIайийна лаьтта а катокаца шаьрдир. ХIанз хьажкIашта культиваци еш ба механизатораш. ХIанзале а 300 гектара тIа дIайийнача хьажкIашта культиваци яьй цар. ХьажкIий квадраташ нийса я.

Цу балхашка къаьстта дика къахьег механизатораша Кусаева, Айдамирова, иштта кхыбараша.

Гуш да шоаш леладеча ерригача хьажкIех хIара гектара тIара 65 центнери 200 гектарах хIаране тIара 80 центнери фуалъяьха хьажкIаш яхара денна дош бригада механизатораша кхоачашдергдолга.

М. РУСЛАНОВ.

Хьинаре къахьегаш ва укх деношка Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозера хьажкIаш лелаеш вола Караюдин Петр. 10 мая денз дика тIаьннача хьажкIашта культиваци еш ва из. Нов. Караюдина хIара денна тIеххоачашъю нормаш.

И. Плиева сурт.

КПСС обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи

ХЬАЖКIАШ ЛЕЛАЕРАШ, ЯХЬЕ ДОВЛА!

ТIа-тIа дукхагIа яржаш латт 1962-ча шера хьажкIаш дикагIа хьувкъаяра тIехьа орловски механизаторий хьокхамца колхозаша, совхозаша, механизированни звеноша лелаю Ерригроссийски социалистически яхь.

Кхаьча яьнна хьажкIаши моша хьажкIаш а йоахкаш дола сийна гIадамаши дика хьувкъадара даькъе йоккха опыт Iайнай Нохч-ГIалгIайчен дуккхача хьажкIаш лелаерий. 1961-ча шера Ерригроссийски социалистически яхье дакъа лоацаш хиннай республикера 53 механизированни звено. Царех пхе звенос яхьо тIадожадеш хинна гIулакхаш кхоачаш а даь, ахчан премеш яьхар, хIаьта цу звеной членаштa «РСФСР дикагIа вола хьажкIаш лелаер» яха значокаш елар («Назрановский» яхача совхозерча нов. Мальсагова, «Джалка» яхача совхозерча новкъостий Зармаевеи Джамалаевеи, «Лермонтовский» совхозерча нов. Чагаева звеноша, Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозерча нов. Тимощенко звенос).

ДикагIбарий опыт берригача хьажкIаш лелаерашка дIакхачийтара моттигашкара партийни, советски, юрта боахама органаш, колхозийи совхозийи партийни организацеш декхарийла я кхаьча яьнна хьажкIаш, юххьанца кхачаш долча хьажкIий сорта гибридни фу, моша хьажкIаш а йоахкаш дола сийна гIадамаш дика хьувкъийтара тIехьа колхозашта, совхозашта, механизированни звеношта, берригача хьажкIаш лелаераштa юкъе шерра социалистически яхь йоаржаелга вIаштIехьдаккха а, хьажкIаш дика хьувкъаяра даькъе юртбоахама Iилмаи новаторий опытаи карагIдаьннараш массанахьа а производствана юкъехьолга Iалашде а.

Кхаьча яьнна хьажкIаш а, юххьанца кхачача хьажкIий гибридаши сорташи а, моша хьажкIаш а йоахкаш дола сийна гIадамаш а дика хьувкъадаьча механизированни звеной безам тIагIоргбола гIулакх дар духьа, укх шера РСФСР-е гIолла 100 хьалхареи 200 шоллагIеи премеш оттаяьй, звено членашта «РСФСР дикагIа вола хьажкIаш лелаер» яха наькха тIа йоаллаю значок а лургйолаш.

Хьалхарча премеех цхьацца 800 соми шоллагIча премеех цхьацца 500 соми хургйолаш оттадаьд. Цу премешта меттел цар маьха кхыйола хIамаш эца а йиш я.

КПСС обкомашеи крайкомашеи, автономни республикай Министрий Советаша, крайисполкомашеи облисполкомашеи хьачу а луш, 1962-ча шера 15-ча декабрал тIехьа ца доалийташ премеш дIахьожаергья РСФСР Министрий Совето.

Кхаьча яьнна хьажкIаш, юххьанца кхача гибридаши сорташи, моша хьажкIаш а йоахкаш дола сийна гIадамаш дика хьувкъадара тIехьа механизированни звеношта юкъе оттача Ерригроссийски социалистически яхьа условех 1962-ча шера РСФСР колхозашкеи совхозашкеи Къилбаседа Кавказа зоне гIолла (Дагестански АССР йоацаш) яхье котъяьннарг а лоархIаш премеш хьожаергья ер хьокхамаш даьхараштa:

КХАЬЧА ЯЬННА ХЬАЖКIАШ:

хьалхара преми — шийгарча 200 гектарал кIезигагIа доацача лаьттан хIара гектара тIара 65 центнер яьккхараштa;

шоллагIа преми — шийгарча 200 гектарал кIезигагIа доацача лаьттан хIара гектара тIара 60 центнер яьккхараштa.

Хиш дехка лаьтташ долча звеноштa хьажкIаш хьувкъаяра дола уж хьокхамаш 25 процент лакхагIа хила деза.

ХЬАЖКIИЙ ЮХХЬАНЦА КХАЧАЧА ГИБРИДИЙИ СОРТИЙИ ФУ

хьалхара преми — шоашкарча 150 гектарал кIезигагIа доацача лаьттан хIара гектара тIара юххьанца кхачача гибридийи ши-шегIа опылени хиннача линей хьалхарча репродукцеи 30 центнери, юххьанца кхачача сортий 45 центнерал кIезигагIа йоацаши яьккхараштa а;

шоллагIа преми — шоашкарча 150 гектарал кIезигагIа доацача лаьттан хIара гектара тIара юххьанца кхачача гибридийи ши-шегIа опылени хиннача линей хьалхарча репродукце 25 центнери юххьанца кхачача сортий 40 центнерал кIезигагIа йоацаши яьккхараштa.

Нохч-ГIалгIай АССР-е юххьанца кхачача гибридех лоархI буковински — 1, буковински — 3, юххьанца кхачача сортех лоархI воронежски — 76, Глория Янецке, иштта кхыяраш, ши-шегIа опылени хулараш ВИР — 44.

ШУРА ЧIОАГIЪЯЛАНЗА МОША ХЬАЖКIАШ ЙОАХКАШ ДОЛА СИЙНА ГIАДАМАШ

хьалхара преми — шоашкарча 250 гектарал кIезигагIа доацача лаьттан хIара гектара тIара 600 центнер яьккхараштa;

шоллагIа преми — шоашкарча 250 гектарал кIезигагIа доацача лаьттан хIара гектара тIара 500 центнер яьккхараштa.

Нагахьа санна звенос чуийцача сийнача гIадамах шура чIоагIъяланза йола моша хьажкIаш ца хуле звено хьокхамаш белгалдаьрел 30 процент лакхагIа хила деза.

Премеш яла оттае мегаргья хIара гектара тIара яхьа условеш тIа белгалъяьхарел дукхагIа кхаьча яьнна хьажкIаш а, юххьанца кхачача гибридийи сортийи фу а, фийгашкара шура чIоагIъяла йолаенна моша хьажкIаш а йоахкаш дола сийна гIадамаш а даьха звенош а, цар леладеш хинна лаьтта оттабаьча боарамал кIеззига кIезигагIа хиннадале а, нагахьа санна берригa цар чубена хьувкъам оттабаьча боарамга дIакхоачаш хуле, хIаьта иштта цу зоне яхьа условеш тIарчул кIезигагIча лаьттан хIара гектара тIара эггара дукхагIа кхаьча яьнна хьажкIаш а моша гIадамаш а даьха звенош а.

КПСС обкомои Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои декхарийла яьй юртбоахама продуктай производстваи заготовкаи министерство, территориальни производственни совхозно-колхозни управленеш, обкома парторгаш, КПСС райкомаш, райисполкомаш, совхозийи колхозийи юххьанцара партийни организацеш хьажкIаш дика хьувкъаяра тIехьа оттача Ерригроссийски социалистически яхьа условеш совхозийи колхозийи болхлошта юкъе шерра дIайовзийта а, 1962-ча шера кхаьча яьнна хьажкIаш а моша гIадамаш а хIара гектара тIара мамогга дукхагIа дахара уж оарцагIбаха а.

Республикански газетий редакцеш, радиовещанеи телевиденеи Комитет, районий юкъарча газетий редакцеш декхарийла я 1962-ча шера хIара совхозеи колхозеи хьажкIаш дика хьувкъаяра тIехьа яьржа социалистически яхь мишта лел газеташ тIа а радио чу гIолла а шерра дIадувца.

ЯХАЧА ЗАМАН ЗУЛАМЕРА ГІУЛАКХАШ ДІАДОАХАШ БА НАЬСАРХОЙ

Укх деношка района ерригача юрташкара къахьегамхой гул а бенна собрани хилар Наьсарен-Вокзале. Цхьа эзар совгІа саго дакъа а лоацаш хиннача цу собране дийцар дІаяхача замах юхедиса зуламе гІулакхаш дІадахар лоаттабеча къовсама дешаш. Цу хьакъехьара доклад йир къахьегамхой депутатий районни Совета исполкома председатела С. Сагова.

Доклад йистеяьлча собране къамаьлаш дир СурхотІарча Барахоева Ахьмада, Наьсаререча электроинструментий завода директора заместитела Чапанов Османа, Экажкъонгий-Юртарча Албогачнев Даудеи Берсанов Идрисеи, Наьсарерча барзкъаш тегача фабрика болхлочо Албогачиева Тамарас, Наьсарен-Вокзалерча Абнев Маьдига, Наьсарен района исполкома председатела заместитела Гагнев Мухтара.

Собране къамаьл дир Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела И. А. Алмазова.

Массаза шоай вахаре боккха лоархІам бола дешаш дувца а дага бала а аьнна вІашагІкхийтача хоадам боллаш наха пайдана дола гІулакх деш е цхьа лоархІам бола соцам беш да советски наьха Іаьдал. Иштта доккха беркат даьлар цу собранех а. Дуккхача шерашка лаьтта ворхІ дов тайра цу дийнахьа.

20 шу хьалха, 1942 шера вийнавар Хамхоев Ахьмадхьажи Японцас Торшхоев Осман. Дизза ткъаь шера дов лаьттад Хамхоштеи ТІоаршхоштеи юкъе. Собране гулбеннача наха хьалхашка кулге а баха пхьа битар ТІоаршхоша дуккхача шерашка шоаш дов де гІерташ тІехьа лийннача Хамхошта. Иштта тайра Экажкъонгий-Юртарча ЧилиевгІарнеи БерсановгІарнеи юкъе хинна дов а кхы пхи дов а.

1919 шера Къилбаседа Кавказ ше ханна дІалаьцача Советски Іаьдала духьал тІом бе полк я аьлар Деникина гІалгІашка. Революцена духьал лата нах бахийта таганзар гІалгІай къахьегамхоша. Къаьстта духьал баьлар цу гІулакха СурхотІареи Экажкъонгий-Юртареи нах. Деникина эскаро йохайир уж ши юрт.

Цу хана иштта кІайча эскара духьал оттарах СССР ЦК-а Президиумо Сийлен грамоташ еннаяр СурхотІенеи Экажкъонгий-Юртаи. Культ личностьи йолча хана дІаяьха хинна уж грамоташ СССР Лакхехьарча Совета цІерах цу собране юха елар СурхотІарчеи Экажкъонгий-Юртарчеи къахьегамхошта КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара нов. А. С. Трофимова.

Собране тІайийцар республикерча беррига къахьегамхошка деш дола кхайкарал.

Собранех йола йизза отчет тІайоагІача номера тІа хургья.

КАЗАХСКИ ССР. Актюбински областерча колхозий а совхозий а дуккхача хьайбаш леладеча фермашка божа бетта механически агрегаташ оттаергья укх шера.

СУРТА ТІА: Яйсански совхоза пхелагІча отделене божа механизированни беттар.

Д. Карачуна сурт.
ТАСС фотохроника.

КХАЛНАХ — БОККХА НИЗ

Коммунизм хьалъяра Программа тІайийцача КПСС XXII съезда решенеш, деррига советски халкъо санна, чІоагІа деганш гІоздаьнна, балха хьинар лакхденна тІайийцар Надтеречни районерча кхалнаха, цар тІа белгалдаьха сийлахь-доккхий балхаш кхоачашдара шоай беррига низ тІабахийта къахьегаш а ба уж.

Районни партийни организаце дукха балхаш даьд района боахама а культура а вахаре вайнаьха кхалнахага хьинаре дакъа лацийтара. Цу балха къаьстта теркам тІабахийтаб 1960-ча шера «Республикерча кхалнаха юкъера болх дика ца леларах» яха дош КПСС обкома IV пленумо дийцачул тІехьагІа.

Кхалнаха юкъера организаторскии политико-кхетамеи болх тоабара хьакъехьара дешаш дийцад КПСС райкома пленуме а, бюро а, ерригача юххьанцарча партийни организацешка а. Укх тІеххьарча хана массе юрта, фермашка, бригадашка чакхъяьлнай кхалнаьха собранеш, сайренаш. 2500 кхалсаг тІа а йоагІаш, 300 совгІа кхалсаго къамаьл а деш дика чакхъяьлар районе «КПСС XXII съезди парте Программа кхоачашъяра даькъе районерча кхалнаха тІалатта декхараши» яха дош дувцаш йола кхалнаьха собранеш.

200 совгІа кхалсаг-активистка юкъе а йолаш 11 кхалнаьха совет я районе болх беш. ДуккхагІча хьале цу советашта керте латт коммунисташи комсомольцаши. Хадданза кхалнаха юкъе кхетама болх лелабеш, дІаяхача замах юхедисаьча воча гІулакхашта духьал хьинаре къовсам лоаттабеш, массанега а дешийтара закон кхоачашдара чІоаггІа оарцагІъяьнна я новкъостий В. Бузоверова, З. Магова, А. Татаринцева, З. Висаитова, иштта кхыбараш керте латта кхалнаьха советаш.

Къахьегамхошта юкъе дикка кхетама болх беш, агитатораш, пропагандисташ, лектораш, докладчикаш болаш а дукха кхалнах ба районе. Царех ба М. Вуец, С. Гугаева, Г. Шербинина, З. Кондранина, Т. Магомадова, М. Цаллагова, иштта кхы дуккхаш а. Чулоацам дика болаши ладувгІарий дег чу дужаши хул цар нахаца деш дола къамаьлаш.

Дешара а чІоаггІа тІабийрзаб кхалнах. Районера вайнаьха 5 йоІ мехкарча вузашка. 50 совгІа йоІ специальни йолча юкъерча дешара заведенешкеи тайп-тайпарча курсашкеи, 22 йоІ районе хьайийлача медицински училища филиалеи дешаш я. ТІехь-тІехьа дукхагІа хул партеи комсомолаи членаш бола вайнаьха кхалнах. 1960-ча шера шиъ мара ца хиннача метте хІанз 14 кхалсаг я районе парте мугІаращца. ХІанз 88 вайнаьха йоІ я комсомоле а 1961—1962 шерашкахь районе болх беш лаьрххІа вайнаьха кхалнаха йилла 21 политически дешара кружок яр 300 гаргга кхалсаг дешаш а йолаш.

Кхалнаха кхетам балара Іалаьмате боккха лоархІам болаш да шерра шера чакхдоаха «Кхалнаьха цІей», производстве дикагІа балхаш деш бола кхалнах белгалбахар. 1961-чеи 1962-чеи шерашка района Сийлен доска тІа яьккхай 100 гаргга кхалсаг. 1962-ча шера, кхалнаьха дезача Дийнахь — 8-ча марта районни культура ЦІагІа вІашагІ а кхийтта, геттара чІоагІа езъяь, безаме накъа яьккхар районерча къахьегамхоша йоккха а хинна салаІа йода къаьна коммунистка, кхалнаьха бокъо хьинаре хьаллоаттаеш хинна Х. Д. Дакаева. Цу сарахьа иштта КПСС райкомеи райисполкомеи Сийлен грамоташца а маьхерча совгІаташца а белгалъяьккхар районе дикагІа къахьегаш йола 30 совгІа кхалсаг. Царца бар дояркаш, свинаркаш, Іаьсий леладераш, коммунистически къахьегама ударникаш М. Дукаева, З. Эльмурзаева, З. Солтаева, А. Галтакова, Ж. Джовгаева, П. Алаева, Ш. Лечиева, З. Турлуева, Даргиева, иштта кхы дуккхаш а.

Шоашта дика болх бе ховрг хилар хьахьекха кхалнах кулгалдеча балхаш тІа хьожабеш а дукха болх баьб районе.

Моттигерча Советий депутат йолаш 119 кхалсаги судашка халкъа заседателалла хержа 20 кхалсаги я районе. Школашка балхаш деш бола дукхагІбараш а кхалнах ба.

Укх тІеххьарча хана дуккха а чІоагІагІа лелабу районе дІаяхача замах юхедисаьча воча гІулакхашта духьалара къовсам. Феодально-тайпай тІехьадиса гІулакхаш леладарца дувзаденна зуламаш бахьанце уголовни бехктокхаме озар, уж зуламаш леладеча наха хьокхаме судаш яр къахьегамхоша чІоаггІа могадеш а районе чакхдоахаш а да.

ДІаяхача замах юхедисаьча воча гІулакхащца лоаттабеча къовсама хетаяь районерча гражданий сходаш хилар 1961-ча шера. Цу зуламерча гІулакхашта духьалара къовсам даим лелабу районе. 1962-ча шера 3—5 апреле районерча массе юрта юха а сходаш хилар «ДІаяхача замах юхедисаьча воча гІулакхащца лоаттабу къовсами кхалнаха юкъера болх тоабари» яха дош а дувцаш. 2000-нел совгІа саг хилар цу сходашка, бІаь совгІа саго къамаьлаш дир. Къаьнарча замах юхедисаьча гІулакхащца къовсам лоаттабара йола комиссеш а херж цига.

Цхьабакъда районе кхалнаха юкъе беча балха тІехь цІенхаштта дола кхоачамбоацараш а да. Района партийни организаце кхоачам боллаш дика лелабац къахьегамхошта политически кхетам балара, кхалнах общественни балха юкъеозара а цар культурни боарам лакхбара а болх. Районе хІанз а дукха ба балхаш тІа дІанийсбанза кхалнах. Школашка йиІигаш деша ца ухийташ моттигаш а нийслу. Масала, дуккхаз шоашта кертагІа даьхадоллашехьа а, шоай йиІигаш деша ца ухийташ ба Знаменка яхача юртара Хамзатови Магомадови, Надтеречнера М. Валиев. Партийнии комсомольскии организацеша, юртий Советаша, суда - тохкамбара органаша, общественносто кхалнаьха бокъонаш ІотеІаеча воча гІулакхащца цкъаза тоам лелабелга вІалла ла йиш йолаш дац.

Районерча совхозашка дукха ба дика болх бе ховргдолаш кхалнах, цхьабакъда цу тайпара нах кулгалдеча балхашта хьожабелга хІанз а эсала леладу партийни организацеша. ЧІоагІа мела леладу партеи комсомолеи уж хьаэцара гІулакх. КІезига ба торгови организацешка, совхозий товарно-материальни гІулакхашка балхаш деш кхалнах. Лорий гІулакх кхоачам боллаш дІакхачац кхалнахагеи берашкеи. Кхалсаго бер деча хана цунна гІулакх деш моттиг яц цхьаь-цхьан отделене.

Уж а уж санна кхыдола а кхоачамбоацараш юкъера дІа а даьха, кхалнахаца беш бола болх чІоагІа тоабелга лаьрххІа карайийцад хІанз КПСС-и ВЛКСМ-и райкомаша, райисполкомо.

Т. ЭСАМБАЕВА,
КПСС Надтеречни райкома секретарь.

№ 10 йола „Агитатора блокнот“

Дукха ха йоаццаш араяьннай КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» иттлагІа номер.

Блокнота тІа «Беседаш е» яхача разделе кепа техай юрта боахама продукци яккхараи кийчъяраи министерства керттерча агронома И. Федотова «Ханнахьеи дикеи дІадийначa ялаташта гІулакх дар» яхачеи, философски Іилмай кандидата С. Морковникова язъяьча «Пролетарски интернационализм — халкъий доттагІлен идеологи» яхачеи, исторически Іилмай кандидата Н. Гриценкос язъяьча «Дуне мел латта цхьана» — Нохч-ГІалгІайчен халкъий доттагІал дІадоладаларах йолчеи статьяшта.

ДІахо цу тІа кепа техай «Дуккха мехкдаьтта даккхара къовсам лоаттабу цар» яхача МагІалбикерча мехкдаьттахоша беча балха хьакъехьарча корреспонденцена.

«Агитаце опытах лаьца» яхача рубрика кІал кепа ехай А. Чешенкос язъяьча «Галина Дмитриевна Красовская — агитатор» яхача статьяна.

№ 10 йолча блокнота тІа агитатора кораергья «Космонавтий мехка космически темпаш» — СССР советски Іаьдал эттача хана денз халкъа боахам, культура дегІайоалаяра хьакъехьарча цифрайи фактайи подборка.

Пионере 40 шу дизарга

МАССАЗА А КИЙЧА!

19-ча мае 40 шу дуз В. И. Ленина цІерахча Ерригсоюзни пионерски организаце. 40 шера хозаш я мехка. цІе галстукаш лелаеш мел бараш доккхийча гІулакхашта тІахьехаш йола пионерски горнаш.

Боккха а атта боацаш а никъ ба мехка пионере 40 шера хьабенар. Массанахьа а массахана а хІама хьадара тІехьа лоаттабеча къовсама ерригача этапашка хьинаре дакъа лоацаш, партеи комсомолаи тІахьехамашта доаггІача тайпара жоп луш хьабаьхкаб пионераш, хІаьта Ленина васкеташ кхоачашдеча — вай мехка социализми коммунизми хьалъеча — тешаме гІончаш болаш а хиннаб уж.

Мохк дегІабара хІара этапе бІаьш бола турпалаш-пионераш ба. Миллионаш бола вай ханара советски нах шоай вахара никъ пионерски организацешка дІаболабаь ба. Цудухьа 19-гІа май алхха пионерий хинна ца Іеш дерригача советски халкъа а доккха цІей да.

Шоай 40 шу дизара юбилея кийчо е болабелар къона ленинцаш 1960 шера октябре, таханарча юбилея сийна дІайолаяьча шоай двухлетка старте уж эттача хана. Сийлен оагІув а хинна пионерски организаце исторе чу гІоргья пионерски двухлетка. Цунца ювзаенна хьахиннай пионерски дружинай балха дуккха а керда формаш. Царех я «Семилетка спутник» яха сийлен цІи яккхара тІехьа пионерски отрядаша, дружинаша йоаржаяь яхь, царех я пионераша гІулакх деш йола зонаш, царех да пионераша дІадоладаь дуккха дика гІулакхаш.

Дика хьокхамаш долаш болх баьб город Грознерча пионераша шоай двухлетка кхоачашъеш. Пионерски двухлеткаха цар гулъяьй йиъ эзар тонн металлолом, 70 тонн макулатура, дІаегІай 50 эзар гаи кІотарги. Гаьнаш дІаегІа ца Іеш царна гІулакх делга, уж лораелга дика вІаштІехьдоакхх пионераша.

Кастромерча пионераша дІадоладаь дика гІулакх хьал а лаьца Грознерча пионераша шоай микрорайонаш пионераша гІулакх деча зонашта йийкъай. Улицашка, скверашка порядок лоаттаю бераша, детсадашта шефство лелаю, почта балха новкъостал ду, берий майдашка сакъердаме болх вІаштІехьбоакхх.

Боккха болх беш я тимуровски командаш. ХІанз хІара кхоалагІа йола пионерски отряд — тимуровски.

Городерча пионерий дика традици а хинна дІаэттад юртарча школашта, совхозашта, колхозашта новкъостал делга.

ЭйхагІа бувзам лелабе яьннай пионерски дружинаш промышленни предприятешца а. ХІара школе коммунистически къахьегама бригадай членашцеи ударникашцеи вІашагІбеттабеннаб пионераш, предприятешка экскурсеш яьй.

«Семилетка спутник»! Алхха дикагІбарех а дикагІбарашта мара луш яц из сийлен цІи. Городерча 289 отряда еннай из. Доккхал а деш из цІи лелаеш я №№ 2, 21, 25 йолча школай пионерски дружинаш. Цу дружинашка дуккха а дикагІа лел дешара гІулакхаш, хьинарегІа дакъа лоац бераша пионерски организацей балхаца, гІулакхаш карагІдувл.

Пионерашта дика гуш ба шоашта карагІдувлача дикача гІулакхий лоархІам. Дика ховра царна металлолом духхьал дІакхесса ца алийтар духьа гулъеш йоацилга, из нефтепровод юллача эшаш йолга, сакъердама гулъеш яцар макулатура, из гулъйора «Пионерски Правда» юбилейни номер арахеца, гаьнаш дІайогІилга духхьал шоай декхараш кхоачашдар духьа а доацаш город, улицаш хозъяра деш долга ховра къоначa ленинцашта.

Шоай доккхача цІейга кийчлуча хана городерча пионерски организацеша боккха а сакъердаме а болх баьб отрядашка. Цар гулъяьй, гулъеш а латт города пионерски организаце исторех йола материалаш, дружинашта шефство лелаеча предприятей а шоай школай а летопись вІашагІйоллаш ба. Иштта гулъяьча материалаша торо хилийтар цхьайолча школашка Владимир Ильича музеяш хьаелла.

Шеко яц Грознерча пионераша дІахо йодача хана а, шоаш бокъонца бола партеи комсомолеи гІончаш хилар бакъ а деш, кхы а доккхагІа толамаш доахаш, сакъердамегІа шоай болх вІаштІехьбоаккхаш хургхиларах.

Л. БЕЛОГЛАЗОВА,
ВЛКСМ Грозненски горкома секретарь.

СИЙЛЕН ГІУЛАКХАШ

Пионерски организаце 40 шу дизара доккхийча толамашца накъа енай ЗІамигача АтагІарча школа дешархой коллектив. Дукха балхаш даьд цар пионерски двухлеткаха.

Комсомола XIV съезда сийна пионераша 800 гаи дуккха зизаши дІадегІад школа гонахьа. Цул совгІа 18 тонн металлолом гулъяьй, из да пионерски двухлетках тІайийцача социалистически декхарел 3 тонн дукхагІа. Школе я ленински уголок, хьалхарча космонавта Ю. Гагарина уголок а. Пионераша каст-каста юрта бахача къахьегамхошта концерташ увттаду.

Иштта дика болх барах Ерригсоюзни пионерски организацей Сийлен книжка тІа дІаязъяьй школа пионерски организаци.

В. ДАНИЛЬЧЕНКО,
ВЛКСМ Шаьла райкома секретарь.

Пионераша — дезача цІейна

Дика къахьийгад тха школерча дружина пионерски двухлетка кхоачашъеча. 150 тонн металлоломи 7 тонн макулатуреи гулъе, 6 детсада шефство лелае, интернациональни доттагІлени В. И. Ленина цІерахи уголокаш хьаелла, 2 эзар гаи кІотарги дІайогІа, иштта кхыдола социалистически декхараш тІайийцадар школерча пионераша. Уж деррига декхараш тІеххоачашдаьд.

ЧІоагІа доттагІал леладу тха пионераша доазол дехьарча социалистически мехкашкарча берашца. Чехословакерча, Китаерча, Вьетнамерча, иштта кхыдолча мехкашкарча берашка шоай дешарах, къахьегамах, кхыдолча гІулакхех письмош кхухьийт. ЧІоагІа доттагІал леладу дешархоша юрташкарча школай пионеращца а. Дукха ха йоаццаш Подлесненски школа дешархошта совгІата 1 эзари 500 книжка, школьни мебель, музыкальни инструменташ еннай тха школа пионераша. Цул совгІа дІа-юха хьоашалгІа ух уж.

Школе зІамига третьяковски галерея хьайийлай керда вІашагІъеллача художественни совето. Цо цІи хезача эрсий художникий творчество дІайовзийта 18 экскурсовод кийчваьв. ХІаьта из болх барал совгІа «Искусство» яха пенгазет а арахец.

Детсадашка пионераша дика лелабу шефски болх. ЗІамигача берашта чІоагІа дукха беза тха дружинера пионераш. Оттаьча планах пионераша-шефаша иллеш, халхараш Іомаду, царна тайп-тайпара фаьлгаш, дувцараш дувц, стихотворенеш еш, сакъердаме книжкаш деш, теникашта тІадувха барзкъаш даха а тега а Іомаду бераш.

Доккхал ду тха школа «Семилетка спутник» яха цІераш еннача отрядех, 5-ча «Б», 6-ча «А», 7-ча «В» классашкарча пионераша лелаю из сийлен цІи. Цу отрядашкара пионераш тІехдика дешаш, дисциплина дика йолаш, тІадилла гІулакх чакхдоаккхаш хьабоагІа.

Пионерски организаце 40 шу дизара цІей дездара хетаяь торжественни сбор вІашагІтохаргья оаха укх деношка.

ХІанз Гудермесски пионерий хьокхамах пионерски трехлетка старте эйттаб тха школера къона ленинцаш.

С. ПУШКАРЕВА,
Грознерча № 3 йолча юкъерча школа йоккхагІа йола пионервожати.

Лоалахарча отделеней балхаш тайп-тайпара лел

Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 50 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуэца дош деннад укх шера Наьсарен района «Назрановский» совхоза къахьегамхоша. Соахкарчул дуккха а дукхагІа дІаюв цар уж укх бІаьсти. ХьажкІаша дІалоац 8.300 гектар лаьтта.

«Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене стане Іуйран 10 сахьат даьннача хана отделене управляющии хІама кийчдеш йоалла кухаркеи мара саг вацар. Берригаш а кхашка бар.

5-ча мая болабеннаб аьлтиюртахой хьажкІаш дІае. Района цхьайолча отделенеша дуккха а хьалхагІа дІаболабаьб из болх. Бакъда, укхаза хьокхамаш дикагІа да. Май бетта 12-гІа ди хьатІакхачалехьа 900 гектара тІа хьажкІаш дІайийнай механизатораша. 400 гектар дІае езаш юхейисай.

— Масса балха дийнахьа даргда шо уж дІайийна? — хетт оаха управляющега нов. Мартазановга.

— Из болх беш ворхІ агрегат я тха. ХІара сеялка заданега диллача 12 гектар е еза. Тхо хьалхагІа йистедала дага да, хІана аьлча шоай нормаш кхоачаш йий Іац механизатораш. Колоев Гирихана, Эгиев Хьусена, Дзейтов Тухана, кхыбараша хІара денна 20—25 гектара тІа дІаюв хьажкІаш. Трактораш цІаккха ца совцийташ Іуйран 6 сахьат даьлча денз сайрийна 8 сахьат даллалца болх бу цар.

Шоай юртарча цІи хезача механизаторца Мальсагов Османаца социалистически яхь а лаьца къахьегаш ва механизированни звено лелаю Колоев Махьмад. Ший 200 гектар хулача участка тІа хьажкІаш дІайийна а ваьнна, хІанз оасара духьал эттав из. Бригаде хьалхле Махьмадага я.

Бакъда, республика «Сельхозтехника» управлене кулгалхошта раьза бац Аьлти-Юртара механизатораш. Цхьа лоадам боаца оатхалаш, резина ца хилар бахьан долаш болх ца беш латт цар трактораш укх пхеялх дийнахьа. Совхозе яц уж хІамаш, хІаьта «Сельхозтехника» кулгалхоша тахан-кхоана яхаш тІехьадоах из гІулакх.

Яндархой тІехьабисаб укх шера. Аьлти-Юрта бахача нахал дуккха а хьалхагІа болабеннаб уж лаьтташ аха а хьажкІаш дІае а. Планах 730 гектара тІа хьажкІаш дІае езача метте хІанз а 200 совгІа гектар мара дІайийнаяц цар. Лаьтташта макхаш даьха а культиваци яь а баьннабац. Культиваци яьчул тІехьагІа а фу дІа ца дувш 250 гектар улл. Техниках боагІача тайпара пайда хьа ца эцар бахьан долаш да уж хьокхамаш иштта эсала. Бригада коа дІаоттаяь латт «Беларусь» яха № 26 йола трактор. КхоалагІа ди да цо болх ца бу.

— Иштта чІоагІа еха я из?

— Яц. ТІехьашкара чарх чІоагІъеш бола шпилька корабагІац тхона, — йоах бригадира.

— Совхоза центральни усадьбе бецций? Цига хиннадий шо?

— Хиннадац. ХІанз цхьа тракторист вохийтаргва-кха цига.

Диъ ди доаккхаш латт цу коаниз бола ДТ-54 яха трактор а из санна лоадам боаца оатхал ца хиларах. Цу тІара тракторист Бархaноев Іалихан болх ца беш, наггахьа бригаде а воагІаш лел. ТІехьашкара резина чарх хецаенна сецай «Беларусь» № 45 йола трактор а. Хьокхама оттайича санна, мукх а йиаь латт цІенна кхоъ культиватор. Лоацца аьлча, дукхагІа йола машинаши юртбоахама техникеи балхах дакъа лоацаш яц Яндарерча отделене.

Цхьа-ши ди хьалха Сунженски районера новкъостала яйтача техниках а дукха пайда эцац яндархоша. Цигара венача трактористa Кисилев Виктора хьалхарча дийнахьа 7 гектара тІа хьажкІаш дІаерал совгІа кхы болх бинзар, трактор еха а еха. Из тоаяра отделене кулгалхой оарцагІа а ца боалаш ший трактор а ийца цІавахар из. Бокъонца бІаьстан балхаш чакхдахара хІанзчул тІехьагІа дукха къахьега деза Яндарерча механизаторий. ДІае езаш дукха культураш я. 400 гектар хулача кхай тІа мошача доакъара лаьрхІа хьажкІаш дІае болабеннабац уж хІанз а. Нагахьа санна отделенера кулгалхой иштта мара цу балха сагота ца хуле бІаьстан балхаш цар чакхдахалехьа йол хьокха ха хьаоттаргья. Уж балхаш цхьатарра хьаде вІаштІехьа хургдац, хІаьта шоай декхараш кхоачаш а дулургдац царга.

Кхы а эсалагІа лел Пхьилекъонгий-Юртара балхаш. Укх шера 800 гектар хулача кхай тІа ялата лаьрхІа хьажкІаш дІае езаш ба цу отделенера къахьегамхой. Дукха ха я бІаьстан балхаш дІадоладаь, бакъда хІанз а 166 гектара тІа мара хьажкІаш дІайийна-м баьннабац уж. Ший бахьан доацаш дац из хІама.

Дийнахьа 11 сахьат даьлча цу юртарча тракторни бригада коа дар тхо. Дукха трактораш латтар коа мотораша болх беш а ца беш а. Механизатораш дІахьа ухаш лелар коа гІолла цхьацца-шишша а дувцаш.

Трактористаша Юсупов Султанеи Бороденко Алексейси йоах:

— Тхоай юрта боахама училищера дешар а дита укх отделене новкъостал де даьхкад тхо. Бакъда, оаха новкъостал-м дац. Тхо шиъ трактораш яц, яхаш болх ца беш ва. Я а яц трактораш, тоъац. Бакъда, шин сменах болх белга вІаштІехьдаькхача массане а къахьегаргдар. Кхоачашде дезаш дукха балхаш доллашехьа а из деш а бац отделене кулгалхой. Балха дисциплина яц. Даа хІама кхай тІа дІа ца кхахьар бахьан долаш шоай трактораш тІа а хайше бригаде хьабоагІа механизатораш. Дукха ха зехьа йов.

Бакълув уж кагий нах. Дукха ха зехьа йов. Цул совгІа Іагаш-кадаш ца тоъар бахьан долаш очереде хайше багІа беза цар, цхьа бараш хІама диаь баллалца. Цудухьа шоай заданеш кхоачашъяц трактористаша. Султыгов Махьмада, Даурбеков Билана, Плиев Іаддарахьмана заданех 12 гектар е езача метте дийнахьа 7—8 гектар мара дІаец хьажкІаш.

Цул совгІа кхыча отделенешка санна еха трактораш латт цу отделене а.

Сихха уж кхоачамбоацараш шоай балха юкъера дІа ца доахе декхараш кхоачашде хала хургда «Назрановский» совхоза къахьегамхошта, ха дІайода.

«Сердало» газета рейдови бригада:

М. ГАГИЕВ,
Сунженски совхозно - колхозни управлене инструктор-организатор.

К. БЕКМУРЗИЕВ,
ВЛКСМ райкома болхло.

В. НИКИТИН,
«Къахьегама байракх» яхача районий юкъарча газета болхло.

М. ЗАНГИЕВ,
«Сердало» газета собкорр.

Город хьалъе аьнна Амур яхача хи берда йистошка эггара а хьалха кога лар яьннарех, тайгера хьуна гударгаш херцаярех а хургйолча къонален города эггара хьалхара цІенош хьалдегІарех я Ростовера комсомолка Евдокия Силютина. Цу хана ялхайтта шу а даланза яр из.

Деррига а хьаде ховш дар цун кадай, говза кулгаш: гІишлош хьалъе, тайгера хьун гударгаш хоарцае, барзкъаш тега, даа хІама кийчде. ХІанз хьалха денз Комсомольск-на-Амуре бахачарна дика дагайоагІа шоай комсомольски вожак, дика новкъост Евдокия Силютина.

Ше хьалъяьча городе яха Іийр Евдокия Петровна. № 2 йолча дахчах хІамаш еча комбинате болх беш я из. ТІехдика къахьегарах Ленина орден а еннай цунна.

Боккха общественни болх лелабеш я Евдокия Петровна. Халкъа заседатель, комбинатерча новкъостий суда председатель, городской Совета депутат я из. Ший комсомольски шерехи доттагІехи дувц цо городерча кагирхошта.

Сурта тІа: делкъийна салоІа ха. Станочница **Евдокия Петровна Силютинайна** го баьб кагирхой группа. Дег тІара безаме къамаьл деш ба уж.

Н. Суровцева сурт.
ТАСС фотохроника.

Литературни оагІув

Га

С. ОЗИЕВ.

Нана лаьтта,
Хьаьна лаьтта,
Адам хьайха дакха хьаст,
Кхетадой Іа
Раьза хиле
Адам ший сих хІана къаст?

Ший сил дукхагІ
Дезаш хІама
Цхьанна сага мича хул,
ХІаьтаъ саго
Даьхе бахьан
Ший са дІалу, дегІ Іодулл.

Ший сил дукхагІ
Еза сага
Халкъа кортамукъале,
Из хьаяккха
МоастагІчунца
Ла из тІем тІа турпале.

ХьалхагІ наха
ЦІи хазанза,
Бий ца хайна ЧІимий-кІоаг
ХІанз сийленца
Массанахьа
Бувцаш, цун лир сийрда доаг.

Кортамукъал
Бахьан байра
Цигга байна турпалхой
ЦІаккха вайна
Бицлургбоаца
Уж сийдола майрахой.

Сийлен моттиг
Белгалйоаккхаш,
Гойташ санна халкъага,
Лакха корта
Кура лестош,
Цига ягІа йоккха га.

Цун овлаша
Увза хьоанал
Турпал цІеца ийна я.
Цудухь из га
Кхы мелйолча
БаьцовгІаел курагІ я.

Михо лестош
Цун ткъовраша
Турпалхоштa тешал ду,
Шоай сих къасташ
Царга хинна
Майрал, денал хьехаду.

Михо шершош
Цун гІанаша
Даим шоайла вІаши дувц,
Майра кІантий
Бовча хана
Шоайла оагІув мишта лувц.

МоастагІчунца
Леча хана
Ше-ше хьалха мишта вувл,
Шоай пхо-моалха
Кхоачаделча
Шийла герз цар беттар дувл.

Лечо узма
Метте оалаш:
«КІантий, шо ма дохалаш,
ГІа тІехьашка
Саг ца воалаш,
МоастагІ юхатохалаш!

ГІаьрахощца
Даьхе къувсаш
Далар вайна кІатта бац,
Вари, кІантий,
Тохалелаш,
Даьхен сий вай доадергдац!»

Иштта вІаши
ОагІув лувцаш,
МоастагІчунна ка ца луш,
Цигга лийгар
Майра кІантий
Даьхе бахьан са дІалуш.

Цу моттиге
Лаьтта хьаьндаьр—
Из да кІантий дІайха цІий.
Цигга ягІаш
Йолча гаьна
Хила доагІа доккха сий.

М. ХАШАГУЛЬГОВ.

ЛЕНИН ДИЙНА ГУ СО БІАРГА

Баьчча — Ленин гу со бІарга,
Масса хана дийна волаш,
Къахьегарий дегаш диза,
Цун хьехамаш дахаш долаш.

Баьчча — Ленин гу со бІарга,
Цун дош даим дийна долаш,
Дуне лепоча маьлхо санна,
Цун хьехамо сердал телаш.

Тахан гу со Ленин дийна,
Парте енна Программа,
Цун лергдоацчаваскетеха
Дерриг мугІараш яздаь
йолаш,

Гу со тахан Ленин дийна,
Массанешца оагІув болаш,
Даим латта хьалъеш йолча,
Коммунизман дог из долаш!

А. ХАМХОЕВ.

ПАРТЕ БАЙРАКХА КІАЛ

Парте байракха кІал вай тахан
Майрра хьалха долхаш да,
Массе къамий Ираз бахьан
Коммунизм кхоллаш да.

Цун лакхленга вай тІахьехаш
Зама чехка йодаш я.
ЛоацагІ наькъаш цунга лехаш
Хьалха йодаш парти я.

Парте цхьоагІо, парте чІоагІо
Йохоргйоа низ лаьтта бац,
Нийсхо, Ираз кхолла дІоагІа
Цунга мара долаш дац.

Адамашта йІовхал телаш
Вай цІе байракх лепаш я,
ХІанзар тІехье ираз долаш
Коммунизме яхаргъя.

Р. АХМАТОВА.

МАХАЧКАЛА

Хьо суна евзина хин яций шена,
Амма сан дагна ахь сов йовхо,
там ло.
Хьан хазчу урамехь цІахь санна
хета,
Хьо гергауозу-кха сан даго хьо
ло.

ХІоранга хьошалгІа со еъча
санна,
Адамаш ду суна дела шаьш
къежаш
Ас кхузахь мел йоху миноташ
суна,
Сан дагна хьоме ю хІай хаза
гІала.

Гамзатан, воккхачу Сулеймин
иллеша
Кхойкху-кха адамашна даккхий-
чу гІуллакхашца,
Эрна дац хьан хиллар поэташ,
Сан дагна тІехьезна гІала.

Сов къеда, сел мерза йилли
ахь суна
Муьлххачу цІийнан а тамехьа
наьІарш,
Хан хазна хестийнчу Расулан
стихашха
Безаме ю-кха хьо ирсечу суна.

Хьуна чохь со еха ца Іийна
хинд-шена,
Карийна суна а доттагІий
гуттаренна,
Аварка сан йиша хиларе терра
Грозный ю хьан ваша, безаме
гІала.

А. ВЕДЗИЖЕВ.

ЙоІ йиийнар

(ДУВЦАР)

Со кІаьнк вар цу хана. Сона хацар къиза дегаш долаш адамаш хулий. Іуйрийна баьца тІа дилла тхир санна цІена я моттар сона масса а наьха уйлаш. Ма хала а хилар сона тІехьагІо къиза дегаш долаш адамаш хулга сайна хайча. Цу хана са дега хинна чов хІанз а ерза-м йирзаяц.

Юрта тхона лоаллаха вахар Сулейма. Кхоъ воІ вар Сулейма. Царех воккхагІа вола шиъ саг йоалаяь вар. Ухийна йоІ Зайдат бІаьсти зиза санна тоаенна, хозъенна дІаэттаяр. О, бІаьстан зиза хозал! Малав цо бІарг ца хьесташ.

Сона ховра Зайдат бахьан долаш доккха са доахаш тха юрта дуккха а кІантий болга. Из массанеца а безаме, бІаьстан малх санна елаенна яр. Бакъда, со воацачоа дунен тІа цхьаккха а сага Зайдата къайле хацар. Сона хІана хацар из цуннеи, Рашидаи юкъе латтар со хилча.

— Тховсара, — оалар сога къайлагІа Зайдата, — лоралелахь...

Кхы из гІулакх хьалхадаккха дезаш хилацар сона. Аз кхетадора тховсара кора кІал Рашид воагІаргволга а, цунах сай Зайдатага хоам бе безалга а.

Сох лочкъадаь хІама дацар цар. Е сох тешилга дарий а хац, е со бер доландаь со кхетац моттилга дарий а хац — юха ца озалуш ювцар цар цу лоацача миноташка шоай дега къайленаш.

Бакъда, Іаьржа морхаш тІаьхкар. Сулеймага зоахалола нах бахкийтар цу юртарча Терсмайла. Сесаг еннаяр Терсмайла. Зайдата ханнара йоІ, воІ дар. Шортта урдув дала йийш йолаш вар.

Наьнах хьерчар Зайдат, бІаргех догІа санна хий а ухийташ дехар дора.

— Нани, нани, со е магаци шоана... Шун йоІ яц со... Іа яьяц со нани.

Къаьна Райзет а елхар. Маьрага хІама ала йиш яцар. Из цІен-да вар.

Ийха ягІаш шу даьккхар Зайдата. Ахкан малхо доакъаду зиза санна йокъалуш яшаш латтар йоІ. Маьре яха еза ха гаргакхоачаш латтар.

ТІеххьара даьна когех хьаьрчар йоІ. Из гІалгІай йоІа атта карагІдаргдолаш хІама дацар. Мича мегар маьрел дара даь лоІама духьал яла... — Дади, дади ма е со. ма яхийта со цунга маьре...

Цкъарчоа вехар Сулейма. ТІаккха цІокъ санна эгІазвахар.

— ДІадала са гучара зуд! ДІадала аз хье делехь!..

— Тховсара... — аьлар сога Зайдата.

Кхы хІама ала дезаш дацар. Аз дерригa а кхетадора.

— Рашид, со тховсара дІайнга къонах веций хьо? — йоахар Зайдата. — Ши ди мара мича дисад.

О, шо пхьагала дог а долаш ломах лела гІертараш. Вахьанзар Рашид йоІ дІайига. Довнала ваха лац сона, йоахар.

...Маьре яха ялх бутт балале ца везача сагага маьре ялар ла а ца мега елар Зайдат. Ийра Сулейма ший йоІ. Цхьанне а суде а валанзар из, е пхьа а хьензар цунга...

Сона хацар къиза дегаш дола адамаш хулий. Іуйрийна баьца тІа дилла тхир санна цІена я моттар сона массе а наьха уйлаш...

Деха ди

Из хинна да, е хиланза да хьанна ховргда. Вешта наха хиннад яхаш дувца-м дувц. Наха яхаш хилча бакъхила ма дезий из.

Пхьена мар а вувш моастагІех едда кІалхара яьлар ши энгар. ЦІи теха доагадир цу дийнахьа цар цІенош а.

Шоашта тІехьа моастагІий ца боагІилга а хайна, наькъ йистте салаІа Іохайшаб уж.

— Маьржа яІ-кх, ма деха ди да-кх е тахан вайна тІакхаьчар, — йист хилар зІамагІа йола энгар.

— Деха ди-м яра а да, — жоп делар йоккхагІа йолча энгаро, — бакъда укхал а деха дар сона тІа хьо са марага ена ди.

ПАНДАРА ЙИШ

(ХИННАР)

Шийла бІаьстан ди. Пхьилекъонгий-Юрта йистте моастагІа латта дилълагІа ди да. Окопашка юрт лораеш болча юртахой низ тІехь-тІехьа эшалуш латт. Герза кхоачам кІезига ба. Хадданза дов ду кІайказакаша. Окопашкарча юртахой котбаргхиларах тешам бовш латт.

— Кхы духьал латта низ бац, — хоз юкъ-юкъе. — Юрт ца юте довргдац.

— Укхаза лергда, бакъда юрт-м ютаргьяц. — Денал долашагІа болчар низ тел массанена а духьал латта.

Лоамал тІехьашкара льатта яржаш латтар маьлха хоза зІанараш. Низах хьалувцабеш санна ах лоамал хьалгучабаьннабар геза чара санна къаьга малх.

ЦІаьхха мичара хоз а ца ховш хьахезар пандара йиш. Гарга, тІехь-тІехьа гарга... ЦаІ хьалкъедар окопа чура, цунна тІехьа шоллагІвар, кхоалагІа, виълагІа... ткъоалагІа...

Машциннаькъагахьара юртахой позицешта хьалхашка да даьре кІай чокхи а дувхаш, лекхаш пандар а болаш йоагІар Элжаркъий йоІ Боахи. О, мича корорггвар гІалгІа цо доахаш хинна илли ца довзаш.

Бешлоама оагІорахь чехка дарз
ва даьлча,
Ловза арадоал йоахар сий дола
оакхарий,
Уж юха чувхаду цу цІокъа ва
ломо,
Бешлоама керта тІехь ший
кІаьзий я яхаш.
Оалхазараш чувхаду цу
соагІара лаьчано,
Цу сигала морхашкахь ший бІи
ба ва яхаш.
Вай чувхаду, кІантий, цу
Москван паччахьо
ВорххІе а фордал дехь ше
паччахь ва яхаш...
Лата дог мел долчун леташ ка
йийла,
Вада дог мел долчун удаш
садалда.
Вай ма нийслулда аьттув
боацача тІем тІа,
Аьттув боацаш вусаргва кІант
эсала хилча.

Пхо ца лата кхеллача санна, майра пандар а локхаш йоагІар из. Шеко хила йиш яцар 400—500 метр мара гаьна воацача моастагІчунна из гуш хиларах. Хьанна ховргда, кІай дувхар а дувхаш, локхаш пандар а болаш топо лаццал мара юкъ йоацаш йоагІа Боахи бІаргаяйча моастагІчунна фу хеташ хинна хургда.

— Лата дог мел долчун латаш ка йийла, — уж дешаш дар шалташца, топашца, товрашца пандара ашаро дог ураоттор бахьан долаш атаке чухьийлхача юртахой багара хьахозаш хинараш.

Кхы тха юрта чугІортанзар цу дийнахьа эшабаь кІайказакаш.

ЦОГАЛА ПИТАМ

Хь-Б. МУТАЛИЕВ.

(басня)

Моцагl, шоайла чІоагІа
барта долаш
Ча, борз, цогал хиннад
хьунагІ дахаш.
ХІара денна ухаш чарахье,
Фухха шоаш дахье,
Хьона кІезигагІ-дукхагІ,
аьнна
Хоарцо юкъе енна,
Озабезам цкъа ца беш,
Хиннад ужаш
Доакъош нийса деш.
Аьттув боацаш лийнна,
КІаьд а денна,
Цхьан ден саррахь
Баьсса бийрзаьб ужаш
цІенгахь.
Фесах дола дог а дилла,
Уж цІакхачча доахкаш —
Дала деннар юхадаккхац
молла! —
Даьтта кхаба хиннай
Новкъа латташ.
ТІаккха,
Цох тоам хинна,
Бозе лекхай ийс оаз йоагІа
йиш
Чано тІоараш техад,
Доха санна;
Цоги халхадаьннад,
ЦІогилг лестадеш.
ХІаьтаъ,
Даьтта кхаба екъа белча,
ГІулакх дайзад цогало.
ХІаьтаъ даьгІад шийга да...
Бакъда,
Ламаза ча араьлча:
— Бози, малав чан Іа
вийнар?..
Хьо юврґья ше, йоах чано.
Іоюже а,
Тхьовса ма тхьовсалахь
тховсар,—
Аьнна, хьийхаьд цогало.
Иштта вокханга а аьнна,
Шин доттагІчох ваьв ши
моастагІ.
Эшаргволчоа биллаь даьна,
Тхьовса деннад уж цу
боадах.
Боадах кІалда,
Берзо тохаш мо,
Чана мІишка
Іотташ хиннай цогало.
Цар а етташ,
Ше а тохаш,
Летабаь,
Летабаь,
Чаи борзи Іодиллад цо,
Іабош,
Питам юкъе хьовзабаь.
Иштта вайцаъ нийслу
цхьадола цогал,
Нах боабаь а шийгахь
увзаш даьтта кхаба.
Цудухь саькхагІ хьежа
везар цунга,
БІарг а безар цунгахь
сийрдагІ кхаба!

Дж. ЯНДИЕВ.

КІАЬНК

Веррига хьацарах виза,
БІарґашка кІур этта
ЦІи ювза гІерташ воал
кІаьнк.
Ший гІулакх чІоагІа
дийза,
Еррига уйла тІаяхийта.
Къахьегаш воал кІаьнк.
ЦІера ала човхабеш,
ЦІена бІарграш деладеш
Фув чІоагІагІа ала, бер.
Хало, оатто ца лайча
Балха говзал ца хайча
Чаме дац хьона вахар.

Н. МУЗАЕВ.

ТІЕМАЛО

СекхаІад а далале кхоьллина
Акхачара къийсина латта.
Сов ирча герзаш тІулгех а дина
Цара вовшийн даьІахкаш аьтта.

ТІаккха пха нийса кхосса
Іемина
Къинхетам кІезиг берг
иччархойх —
Элаша билгалварца Іехийна
Латта къуьйсуш летон лулахойх.

Адамийн декъий дукха
дехкинарг
Лакхавоккху паччахьан дашо.
Іаьржа Іазап ларда хе
хІоьттинарг
Лепавойту орденшка дашон.

Эскарехь волу тхан хьома ваща
Яц иштта сирла хьан
сийлалла —
ДоттагІаллина хехь ваган,
вашан
Кичча хилар ю хьан лекхалла.

ЦІергара даьккхина бер а
марахь,
Машаран зезагаш Іалашдеш,
Дирзи хьан туьран дитт арахьа,
Тиллачарна буьрса хьехардеш!
Велой ткъа хьо саннарг
водородни,
ГІаланех чим бечу, бомбане?
Советски кІентан дог нуьцкъал
доний
Иза къинхетаме хиларна!

Т. КОДЗОЕВА.

Шоллагlа сесаг

(ДУВЦАР)

Йоккхача, сийрдача кабинете гІолла боккх-боккха гІа а боахаш дІа-юха ухаш лелар майор Ершов. Ши кІира хьалха цунга дош хьачуденача хана, лоадама хІама ца эшаш йистедаьнна дар лоткъамаш. ТІагІолларчох, долла хІама а нийсеи дайза даьннеи дар. Дов даьча меттера хьалаьцача вурийтта шу даьннача Ахьмада доллача хІаманна а дерий даьдар, дукха хІама дацар дош суде дІачудалара юхедисаьр.

ЗІамигача дика къоасталуш йоацача почеркаца яздаь, цамогаш хиларах дош йистедаккха ца кхийнача лейтенанта Щербина ийца лоткъамаш теркам тІабахха Іо а дийша, лаьцача зІамигача сага суртага хьежаш вагІаш тоъал ха яьккхар Федор Ивановича.

Доккхий гІайгІане бІарґаш а дийста бордаш а долаш йола лаьцача зІамигача сага гІийла юхь, бера юхь ца хуллача тайпара чІоагІа маьлхара яр. Лоткъамаш ийдеш мел яьккхача хана цо беш хинна лоткъам цаІ бар: цхьан хана цо сай даь сий доадар бахьан долаш йийнай аз юрта Совета председатель Сабиева Аника.

Цо из фу даь сий доацача ваьккха хиннав а, из маца хиннад а Ахьмадагара хьахоадаланзар лейтенанта. Лоамарой шира Іадаташ ишта да аьнна, цунах кхоачам а баь, дитадар из лейтенанта.

Ше мел яьккха ха Кавказе яьккхача Федор Ивановича йовзаш яр цІен сий доадаьд аьле, оакхарий хьисапе кхалнах боабаь моттигаш, цу тІа а иштта кхалсаг ювр воша е да а хулар. Цхьабакъда, укх тайпара хІама цунна духхьашха нийсденнадар. Дош суде дІачудалалехьа къоастаде дезаш дукхха а хІамаш дар. Хьалха дІаяхача хана Аниканеи УждаровгІарнеи юкъе малагІа бувзам хиннаб? Йийча мара нийслургдоацаш, фу сий доадаь хиннадола цо цар? Малав Аникана топ техар?

Беррига бехк шийна дІатІа а ийбеш, Ахьмада цхьа саг къайлакхухьаш хиларах са аькх ухар Федор Ивановича. Ахьмадаца къамаьл дарах а кхы тІаккхеташ хІама дацар. ХьалхагІа а санна мара кхы къар ца луш, соца саг а хиннавац, топ техар со се а ва, йоахар цо.

Дух тІа ца воалалуш дукха ха дІаяхар. ТІеххьара а хьалхарча шин хаттара дола жоп корадир. ФуннагІа даь а моллагІа даь а, Ахьмадага бакъдар хьадувцийта а бехке волчоа суд яйта а езар.

Аьттув баларга ше чІоагІа догдоахаш хинна цхьаькха хІама де лаьрхІар Федор Ивановича.

Гургал а теха, лаьца воалла Ахьмад хьачувоалаве, аьлар цо дежурнега.

Цхьа юкъ яьннача гІолла цІагІа хьачуваьлар гІийлеи бос бахаи вола кхувш воагІа зІамига саг. Тешанза ваьнна массехк гІа а баьккха, корта Іочу а белла юхасецар из.

Кертера денз когашка воалаш кІирвенна бІарахьежар цунна майор.

— Іоха, — аьлар цо гІанд дІахо а тетта.

ГІанда йисте Іохайра зІамига саг.

— ТІаккха, хьалхагІа а санна, къайлакхухьаш хургва хьо е бакъдар хьадувцаргда Іа?

— Аз дерригa а дІааьннад.

— Малав хьа нанна топ техар? — хьаьттар майора тоІІадаь.

ЗІамига саг оагавелар.

— Са-м яц нана.

— Айя, Сабиева Аника хьа нана еций?

— Яц са-м нана, — аьнна сабІарз а денна мухь ийккхар цунга, — кхо шу доаллашехьа а со дІакхесcав цо.

— Малав хьога из аьннар?

Лаьцачо корта Іочубахийтар, йист а ца хулаш, цІимхара лаьтта бІарахьежар из.

— Юха а хьалхагІа мо мара, хьа ца дувца воал хьо? Мегаьд хІаьта, ма дувца. ХІанз Іа ладувгІалахь аз хьайна дувцацунга. — ЦІен-юкъе гІолла Іохьал а ухаш, дувца волавелар майор.

1930-гІа шу дар. Іалаьмате доккхийча кердача хувцамех чубеннабар вай мохк. Болхлой класса дикагІа бола викалаш колхозашкара керда вахар хьалде юрташка бахар. Мехкдаьтта чакхдоахача завода слесарь Сабиев Рашид а вахар ший сесаги пхи шу даьнна йиІиг Аникеи шийца а йолаш юрта. ЧІоагІа хала дар юххьанца. Колхозаш вІашагІа ца йохкийта кулакаша ца деш хІама дитацар. Активисташта етташ а кхыметтел боабеш а моттигаш нийслора тахан цхьан юрта, кхоана вокх юрта.

— СабиевгІар цІенга а дера во. Цкъа цхьан бус наха лаьца а лаьца чувера Рашид. Пархxе бохабаь корта а болаш, ирча яьха, цІеша йиза юхьмараш а йолаш, цІаккха а из сурт духьалара дІадаргдоацаш бІаргавайра йиІига цу бус ший да. Цхьабакъда, цу саготоно денала йохаянзар Рашида сесаг. Цу юртара, цу колхозера дІа а ца йодаш, цига Іийра из.

ХІамах дика са кхеташ, хоза хьалкхувш йоагІар йиІиг. Ялхайтта шу даьлча, ворхІ классера дийша йисте а яьнна, колхоза правлене балха яхар из. Дукха кагий нах бар цунга доагахаш, цхьабакъда йоІа цох дош хетацар. Институт дийша йоаккхилга дагадоаллар цунна. Нана цамогаш хиларах хІанзарчоа дешар ца дитача яланзар из.

ЙиІий яхаре доккха маІан долаш хургдола цхьа хІама хилар цкъа.

Беш-картара ара а ийккха, юрта юкъе хьийдар фуна лелаеш йола колхоза бугІа. Аника балха йодар. Улица саьнга гІолла хьагучаяьлча цунна бІаргаяйра хьийдда йоагІа бугІа. ЙоІ кхераяларах лоаца а енна латтийсар. Цунах бІарг кхетташехьа а бугІа а цкъарчоа юха сецар, тІаккха корта чу а белла саббаргІа цунна тІайолаелар.

Правлене хьалхашка лаьтта къонахий дІахьежжача латтийсар, беха а беха. МагІа юртарча колхоза бригадир Сулейма мара висанзар ца вохаш. ВоагІашехьа тІера плаш а яьккха, бугІана тІаволавелар из. ЦІаьхха дагадоацаш шийна духьал ваьннача саго кхы йисаьр а бирс а яь, цІийденна бІаргаш цунгахьа дІа а лекха, зІамигача сага тІахьийдар бугІа. Сулейма, дика чІоагІ а венна, дІаюстара а ийккха, бугІан керта плаш тІакхессар. Керта тІара плаш дІаяккха гІерташ, бугІа корта лестабеш яьккхача юкъагІа саметта а дена, хьатІабайддача правленена хьалхашка лаьттача къонахаша, баргал а теха, бугІа йийхкар.

КІезига саметта а дена дІахьежача Сулеймана бІаргаяйра кхераяларах бос а баха латта Аника. Сулеймана баркал яхаш, чІоагІа цунна раьза хиннаяр Аника. ГІозваьнна детталора Сулейма дог.

Цу хана денз моллагІа бахьан а доахаш Аникар баьхача юрта аха ваьлар Сулейма. Из правлене хьачу массаза воал йиІий дега чІоагІа тоам хулар.

Дукха ха ялалехьа Аника нана йолча зоахалола нах баьхкар. Сулейма саг йоалаяь волга а хайна, ер гІулакх дахьаш цІакха а юха ма дийллаш а аьнна бахийтар Зейнапа зоахалола бІаьхка нах.

Шийга йола яхаш Сулейма Аникана тІагІертар. ЙоІ цо яхачоа дІатІайодаш яцар. Сулейма а юхавоалащ вацар.

Эггара хьалха шийна везавенна саг сесаг а бераш а долаш хилар чІоагІа новкъадар Аникана. Сулейма шийна бІаргагургвоаца никъ лехар йоІо, цхьабакъда, вож гІа мел баькхача метте цунна духьал вувлар. Аника цхьаь йиса ха нийслургьяцар-хьогІ, яхаш, бІарчча сахьаташ доахар цо правлене латташ.

ЙоІ ший уйлан тІара йоалаш яцар. Ше бахьан долаш кхыйола кхалсаг ираз доацаш елга дагадехача, кхыметтел из уйла а чІоагІа дегаза яр цунна.

Мелла дийцача а йоІ ше яхачоа хьатІайоагІаргйоацилга а хайна, кхыдар де дагальцар Сулейма. Шийха новкъостий хьа а теха, цхьан саррахьа йодайир цо Аника.

ЙоІ духьал-м чІоагІа эттаяр, цхьабакъда, цхьаннахьара а оарц дала ца кхувш, селла сиха хилар из хІама.

Дог кІаьдденна, дегІа доалара яьнна а йолаш, Сулейма гаргара нах болча чукхессар Аника, цун даьщца тоам хиллалца цига ютаргйолаш.

ЙоІ чІоагІа лорайора. Сулейма сесаг хила, яхаш, из хьатоха гІерташ хадданза из «маьрел» мерздеш бар гонахьара кхалнах.

— Хье бахьан долаш мишта боабу Іа нах вІашагІа?! — йоахар ший чоалдаьнна бІаргаш а теІадеш йоккхача Хьанифас. — ХІана тешац хьо Сулеймах? Сакинат езац цунна. Хьо цун сесаг хуле а, ца хуле а цунца-м из вахаргвац хьона. Из-м йоалаечa хана а йоалаяьяцар раьза хинна — даьх ца воалаш йоалаяьяр. Наха ца хой а, сона-м хов хьона из ше мадарра.

Аника, цІаккха а тІера ца йоалаш, ше цІаяхийта яхаш яр.

Хьесташ а чувхаеш а дукха ха яккхийтар цунга. Ши кІира даьнначул тІехьагІа, низ а беха, гІоарал а дайна йола Аника СулейманарцигадІайигача, эггара хьалха цун бІаргкхийттар Сулейма йоккхагІа йола сесаг Сакинат яр.

Энгар бІаргагушшехьа а цхьа во мухь а ийккха, бера кІаьнк Іовежар Сакината. Цкъа Сулеймана бІарахьожаш, цкъа шийгахьа гоама хьежача, йиш еха хьувзача йоккхагІа йолча энгара бІарахьожаш латтар Аника, берригa бос а баха.

Сулейма сихха меттавера. — Фу деш латт хьо, мелІа, — аьнна тІачайхар из йоккхагІа йолча сесага, — кІаьнк хьал а ийце йолле укх чура ара!

— Хьо сагота ма хилалахь, — аьлар цо Аникана дІатІа а вийрза, — цо-м укх цІагІа бийса йоаккхаргьяц хьона.

Цхьабакъда, е цу бус а е тІехьагІа а Сакинат цу цІагІара дІаяханзар. Дорхха наІараш тІа а етташ, вІалла гунахь доацаш бераштa кач а ухаш, эгІазалца хьежар из, дергдар фуд а ца ховш, йиш а еха Аника ягІача цІен наІаргахьа.

Денош дІаухар. Юххьанце денз къовсамаш даха яьлар маьр-нанас гадоахаш йола Сакинат. Цхьанна хІаманна ше бехке а ца лоархІаш, раьза а хинна, дагахьа велаш вар Сулейма.

— Нагахьа шоайла барта беце, со къус хьона, нагахьа къувсе, со везаш ба хьона, — йоахар Сулейма ши-шийца.

Саготоно дог Іувдаш, хала денош дар Аникана тІакхаьчараш. Сулейма чІоагІа тийша болх бир цунна. — Мишта яхаргья со дІахо? — Из хаттар духьал увттар массе хана. Жоп корадагІацар.

Кхо шу даьлар. Лирача тІема таташ гаьннара хьа а кхухьаш, сатем боабеш хьекхар февралара мух. Цу михо хьакхухьача тІема таташа дагайохийтар йоага городаш, юрташ, бов нах, бой бІаргех уха хиш. Дукха ха яр ах бийса яьнна. Тхьайса ший кІаьнк тоІІаваь мархІа а велла, этта бІаргаш а долаш пишка хьалхашка ягІар Аника.

Сулейма тховсара бийса йоаккхаш йоккхагІа йола сесаг йолча вар, ший гІайгІане уйлаш е торо яр тховсара Аникага.

Массаза а дог цхьалха долаш хиннача цунна вІалла а дилла моттиг йоацаш гоама дар, гизга мазаша лоаца моза санна, тІехьтІехьа ше чІоагІагІа дІалоацаш латта гонахьара гІулакхаш. Цу балех мукъаяла езилгах сакхувра Аникай, цхьабакъда фу дергда хацар.

Маро геттара чІоагІа тІагІертадешшехьа а, Аника балхара хьайоалаш яцар, кхыметтел кІаьнк хинначул тІехьагІа а. Сулейманеи цун зІамагІа йолча сесагаи юкъе хадданза цІур бехкаш яр массаза а зІамагІча несица эгІазал лелаеш йола маьрнана, нускал кортамукъа хийцад Іа, яхаш, воІ бехке а веш.

(ДІахододар хургда)

СЕРДАЛО
3-гІа оагІ, 17 май, 1962 шу.

МОСКВА. СССР халкъа боахама карагIдаьннарий Выставка. СУРТА ТIА: машинашъяра майда тIа.

В. Мастюковеи В. Ун Да-синеи сурт. ТАСС фотохроника.

Жеца дукхагIа нана жерч хилийта

Хьайбашкара йоала продукци алсамъяккхара де дезача гIулакхех керттерчарех цхьа гIулакх да боахамаша кхоабача жена юкъе мамогга дукхагIа дахкаш дола нана жа хулийтилга. Жа леладеча зонерча тха «Червленский» яхар санна йолча дукха жа кхоабача колхозе-м къаьстта дукхагIа лоархIам болаш а да из.

Жа дикагIа дебаргдола, дулхи тхаи дукхагIа хургдола никъ ба лаца безар. Из ба жа Iулашца маIа жа кIезигагIеи дахкаш дола жерч мамогга дукхагIеи хилийтар.

ЛерттIа гIулакх а деш, дикача даьгIенашка доажа а деш бIаргчача шера кхаьбача 6—6,5 килограмм тха мара лац маIача устагIо. Нана устагIо — Iоахарий а деш, колхоза жа дебаду, тхана а дулха а дикагIа дола жа доладе торо хулийт, хIаьта ше а маIача устагIо миссел тха лу. «Червленский» колхоза керттера боахам жа да. Иштта доллашехьа а семилетка диълагIча шера цу колхоза жеца 43 процент мара дац дахкаш дола нана жа.

Ставропольски краерча дикагIа долча боахамашка дерригача жех 60—70 процент да нана жа, хIаьта дика жа Iуй а дукхха специалисташ а болаш йолча «Червленский» колхозе кIезига уйла ю цу пайданерча гIулакха. Из ставропольций толашагIа йола опыт хьаэцара тIера бац колхоза специалисташ. Партийни собране а колхоза правлене заседане а массаза дийцад из гIулакх колхоза воккхагIа волча зоотехникагa нов. Пронькинга. Цхьабакъда, Пронькин вIалла а сагота вац кердадар, дикагIдар, колхоза боахам сихха тоабергбола из гIулакх чакхдаккхара.

Нагахьа санна колхозо ший жеца дахкаш дола нана жа укх шера 50 процентага дIакхоачадича 200—220 эзар сом тIакхетаргбар цун боахама тIабоагIаш бола пайда. ХIаьта из де червленцашка йизза торо я; лоаллаха улл хIара шерра-шера брак а деш 5—6 шу даьнна нана жерч мясокомбинате дIателаш йола Шелковской фуна-жа кхоаба совхоз. Кхаь шера кхы а хIара 100 жийна лоархIаш шера 120 Iаьхар беи хIаранена тIера 5,5—6 килограмм тха даккхеи торо хургйолаш жа да уж. Совхоза хьалхара маIа жа пачхахьалкхенна дулха дIа а денна, цунгара пхи шу даьнна жерч хьа а ийца, алхха цхьан шера шийна тIабоагIа пайда 200—220 эзар сом сов хIана баккхац 56 эзар устагIа болаш йолча «Червленский» совхоза? Из дош кертагIа доахаш ва совхоза директор Ф. Я. Затона а.

Червленцаша чIоаггIа уйла е езаш а чакхдаккха дезаш а хIама да из.

Г. ТИМОХИН,
ВЛКСМ Шелковской райкома секретарь.

Дика лел ферма балхаш

Семилетка диълагIча шера тIаийца декхараш толамца кхоачашдара шоай берригa низ а хьинар а тIадахийта къахьегаш ба МагIалбика района «Ингушский» совхоза шоллагIча отделенера шурий-товарни ферма хьайбаш леладераш. Доккхий декхараш да царна хьалхашка латтараш. Юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара ши эзар килограмм шура яккха лаьрхIад цар.

ХIанзале а дикка толамаш даьхад хьайбаш леладераша. Хьалхарча кварталах пачхахьалкхенна шура дIаялара план 117 процент кхоачашйир цу барт-цхьоагIо йолча коллективо. Иштта тIехкхоачашъяьй биъ бетта йола пачхахьалкхенга шура йохкара план а. Нагахьа санна дIадахача шера биъ бетта 402 центнер шура яьккхаяле укх шера цу хана 512 центнер яьккхай. Хета тарлу доахан дукхагIа хиларах укх шера дикагIа толамаш доах аьнна. Из ишта дац. Хьалха хинна кхоачамбоацараш дIа а даьха эргабаьккхаб ферма болх. КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тIехьагIа шурий-товарни ферма кулгалхой хийцаб. Ферма заведующелла оттаваьв балха йоккха говзал йола коммунист Алероев Махьмад. Цхьа дезал санна барт-цхьоагIо йолаш цхьаннена ца ховр шоллагIчо дIахьехаш, шура дукхагIа яккхара зоотехнически Iилмо хьехачох бизза пайда а эцаш болх бар бахьан долаш вIаштIехьдоал фермерча хьайбаш леладерий иштта толамаш даха.

Дояркашта юкъе хьалха латт Пешхоева Нина, Балоева Ада, иштта кхыбараш. Цар шоаш леладеча доахах хIаранегара 11—15 килограмм шура йоаккх дийнахьа. Ер 15-гIа шу да горсовета депутат, коммунистка Пешхоева Нинас дояркалла болх бу. Цхьаккха шу дIадодац ше тIаийца декхараш цо тIехкхоачаш ца деш. Нинас Iомабаь дояркаш шоай декхараш кхоачаш а деш шурий-товарни фермашка балхаш деш ба. ДIадахача шера ший групперча хIара Iаттагара 3030 килограмм шура яьккхар цо.

Кхы а доккхагIа декхар оттадаьд цо шийна хьалхашка семилетка диълагIча шера: ше леладеча доахах хIаранегара 3100 килограмм шура яккха. Из декхар Пешхоевас тIехкхоачашдерггхилар гуш да: хIанз хIара Iаттагара дийнахьа 14—15 килограмм шура йоаккх цо. ДIабахача биъ бетта хIара Iаттагара 1100 килограмм яьккхай Нинас.

Дукха ба ферме иштта дика къахьега дояркаш. Ше леладеча доахах хIаранегара дийнахьа 11—12 килограмм шура йоаккх Балоева Адас а. Кхоачашдергда аз, йоах Адас, укх шера хIара Iаттагара 3100 килограмм шура яккхара айса денна дош.

ХIанз совхозе хьалхара моттиг лелаю цу ферма коллективо. Гуш да къаьст-къаьстача дояркаша меттел ерригача ферма коллективо а тIаийца декхар кхоачашдергдолга. Дояркаш а, доаханга боахкараш а, отделене специалисташ а чIоаггIа оарцагIбаьннаб цу гIулакха.

М. ЭЛЬМУРЗИЕВ.

Фу хьахьекхар смотр чакхйоалаш оттадаьча концерташа

13-ча мая художественни самодеятельноста республикански смотре концерташ оттадир Шелковской, МагIалбика, Урус-Мартана районашкарча самодеятельни коллективаша.

Цу сарахьа хьалхагIа сцена тIа яьлар Шелковской районера самодеятельни коллективаш. Цар программа дIайолалу Червленнерча культура ЦIен коллективо «Са мохк» (композитор Аверкин, текст Исаковске) яха илли а доккхаш. ТIаккха хоро доаккх эрсий халкъа илли «Йистте гIолла, хица Io». Хоровой коллектив дукха йоккха еце а атта кхеталуш да республика смотрага кийчлуча хана шелковчанаша дукха къахьийгалга.

Дукха яр шелковчанаша хьахьокхаш шоаш кийчъяь номераш — шоай автораша язъяь стихаш, иллеш, шоаш вIашагIдехка халхараш. Кхо эзар совгIа болча, театре гулбеннача наха раьза болаш тIоараш деттар Гребенская яхача станицерча хоро «Гребенская колхозная» яха илли даьккхача. Иллеца хестабу колхозе дикагIа бола нах, къахьегам. Хора кулгалхочун Калченко Владимира, (станицерча школа хьехархо) хьалхленца ерригача коллективо вIашагIделлад из илли.

ЛадувгIа дог доагIаш, гулбеннараштa салоIам хулаш номераш дукха яр шелковчаний. Дика яр балалайкаца нохчий мелоди а йоаккхаш Червленски культура цIен директора Морозова кхоачашъяь номер, юртбоахама техникума художественни самодеятельносте дакъа лоацаш хиннача Лойкоси Васильеваси даьккха «Агроном» яха илли; Л. Стольниковас йийша ше язъяь «Сай станица» яха стихаш, иштта кхыяраш.

Бакъда, белгалде доагIа шелковчаний цхьайола номераш эсала кийчъяь, республикански смотре хьахьекха ецаре мегаргйолаш а хилар.

Шелковской района тIехьа самодеятельни искусство хьахьекхар город МагIалбика коллективаша. Дика таланташ йолаш дакъа лоацараш ба Долакоарча Вознесенскерча культура ЦIеной коллективашта юкъе а. Картоев Iалауддин — дика халхавоал, аккардионаца ашараш локх, илли доаккхараштa хоза тIехьа тоаду, эрсий, гIалгIай, хIирий меттала иллеш доах. Дика халхабоалаш ба Табеков Костя, Алероев Хьусен.

Иштта хоза уйла тIаяхийта республика смотра кийчо яь дакъа лоацараш кхы а бар самодеятельни коллективашца. Царех ба «Слово человеку» яха Островой стихотворени йийша Долакоарча школа хьехархо Энгиноев Султан, Черпанова язъдаь «Кхеталуш йоаца явлени» яха басни йийша Вознесенскера Моисеенко Зина, балалайкаца нохчийи гIалгIайи ашараш лехка Советская яхача юртара Яндиев Муса, кхыбараш.

Цхьабакъда, районни смотр йолча хана белгалдаь кхоачамбоацараш дIадахара кIезига къахьийгад магIалбикахоша. Из гуш дар, хIана аьлча цхьайола номераш эсала кийчъяь хиларах. МагIалбикахой программа а дукхагIча даькъе халхарех латташ яр, чулоацамга диллача а кхоачашъяргa хьажача а эсала яр Вознесенски агитбригада оттаяь номер а. Моттигерча темах йола номераш кIезига яр магIалбикахой программаца. Цу дерриганеша хьахьокх дикагIа кийчъяла торонаш йоллашехь МагIалбикера коллективаш йоаггIача тайпара уйла а яь республика смотрага кийчъяланза хилар. Цу гIулакха терко е еза МагIалбика культура горотдело а республика халкъа творчества ЦIено а.

Укх шера художественни самодеятельноста йиълагIча республикански смотре дакъа лоацаш хиннача юрташкарча коллективашта юкъе эггара дикагIа кийчъенна смотре яьхкар ала йиш я Урус-Мартанерча коллективех. Цар хьахьокхаш йола моллагIа а номер чулоацам дика болаш, ладувгIа, хьажа дог доагIаш, хIаьта из чакхъяьлча эзараш болча грозненцаша чIоаггIа тIоараш тохаш, цIаькха а кхоачашъяр дехаш хулар.

Дика яр мартанхой хор, формах хоза кийчбенна бар цунца дакъа лоацаш бараш. Цар даьха «БIаьстан зIанараш», «ХьажкIаш» яхa иллеш ладувгIаш барий теркам чIоаггIа тIаувзаш дар. Иштта ладувгIа дог доагIаш яр мартанхой программа тIара хIара кхыйола номер а.

Бакъда, цар программа тIа керттера дар-м халхараш дар. Хоза дир халхара группа «Симд» яха хIирий халхар, «Джигитий халхар», «Тоале, тха Урус-Мартан» яхача сюита хореографически дакъа дика дир цар.

Белгалде доагIаш а хам бе безаш а гIулакх да урусмартановций шоай композитораш, шоай поэташ хилар. Иштта Цугоева яздаь «БIаьстан Iуйре» яха илли хоза даьккхар ГIойтIарча Дашукаевеи Тарамовеи. «Тоале, тха Урус-Мартан» яхача сюита текст язъяьр Джабраилов Камауддин ва, музыка Паскаев Лаьчий я, халхар оттадаьр республика заслуженни артист Б. Чихрадзе ва.

Шеко йоацаш да смотра заключительни концерте мартанхой халхара группашка боккхача безамца, чIоагIа салоIам хулаш грозненцаш хьежаргхилар.

Юрташкарча самодеятельни коллективай смотр йистеяьннай. Белгалде дезаш да хадданза къа а хьегаш самодеятельни коллективаш дегIайоалаеш, шоай говзал лакхъеш йолча самодеятельни коллективаша смотре дика толамаш даьха хилар. Цхьабакъда, дика холуш яр смотрага кийчлуш цхьа бахьан а даь смотре яьхка коллективаш а. Цу гIулакха уйла а яь, йоаггIаш йола выводаш е еза хIара районе.

С. СУЛТАНОВ.

Хьалха латт карабулакера бурув деттараш

Карабулакерча бурув тохара контора коллективо ханал хьалха, Коталон Ди — 9 май тIакхоачаш кхоачашйир пхе бетта заданеш. Ер шу доладелча денз 19 эзар метр гаргга бурув техад коллективо. Болх бе йолаялийтай кхоъ керда скважина.

Цул совнагIа республике эггара сихагIа бурув тохараш а карабулакера разведчикаш хиннаб цу юкъагIа. Станоко бетта тохаш дола бурув 514—520 метрага дIакхаьчад.

Цар даьха толамаш бахьан долаш мехкдаьтта доаккхачеи газовии промышленноста управлене карара кара тела ЦIе байракх еннай карабулакерча разведчикашта, цхьайтта бригадах ворхIне коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цIи яьккхай, хIаьта ерригсоюзни социалистически яхье котало яьккхача мастераша Александр Панфилова, Иван Бородацке кулгалдеча бригадашта шоллагIеи кхоалагIеи ерригсоюзни премеш хьожаяьй. Царел дукха тIехьаюсаш яц новкъосташа Губина, Мицука, Косьяненко, Панфилова, Печенова кулгалдеш йола бригадаш а. Графикал бIаь метр хьалха а латташ, тохкам беш кIоарга бурув тохара скважина йистеяьккха ялла йоал мастера Терлецке бригада.

— Тхоай балха тIехь тха дика ка ялар бахьан да, — йоах новкъоста Терлецке, — вIалла а зехьа ха йовргйоацача тайпара оаха болх вIаштIехьбаккхар. Оаха мамогга кIезигьяьй бурув Iочуахийтареи хьалтIадахареи операцешта йоаеш йола ха.

Бурув хувца дезаш йола ха маца хьакхоач а ховш, бурув хьалтIадаккхарга а ца хьежадеш, хьалхе а кийчъю бригадо цига эшаргйола еррига хIамаш: машина дIоагIаш, зIанараш, буро лебедкаш, иштта кхыяраш. ХIа аьнна къаьна бурув хьалтIа доаллашехьа а, геттара сиха кердачунца из хийца а хийца, юха а бурув тоха йолалу бригада.

Шоай балха нормаш хадданза тIехкхоачаш а еш, къаьстта дика балхаш ду бурув деттараша Федор Гайваронскеи Иван Федоренкоси, бурув деттарий помощникаша Павел Пронькина, Махьмад Евлоева, Алексей Гурина, Сергей Базиева, иштта кхы дукkханеша а.

Карабулакерча мехкдаьттахошта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара доккха новкъостал ду рационализаторашеи изобретателашеи. Из хьахьокх укх бакъдараша: соахка цхьан шера контора рационализатораша еннача 185 предложенех 147.300 сом пайда луш йола 145 предложени балха юкъейихьар. Контора болхлошеи специалисташеи укх шера а еннай ткъаь итт совгIа рационализаторски предложени. Царех балха юкъейихьача ткъаь цхьан предложене 35.600 сом пайда лу пачхахьалкхенна. ХьалхагIа шиъ—шиъ-ах сахьат ха йовш хинна болх 8—10 минута бе йиш хулийташ йола предложени еннай рационализатора инженера Георгий Михайлович Вершовске.

Дукха ха яц кIоаргача мелови тIоанашкара тохкам бара лаьтта эца вIаштIехьа ца доалаш бурув деттараш хинна. Из де торо луш инструмент яцар. Из гIулакх вIаштIехьдаьккхар воккхагIа волча мастера Андрей Дмитриевич Катасонова еннача предложене. Цун предложенех яьча приспособлене торо хулийт мелла кIоаргачара а тохкам бара лаьтта эца.

Йоккхача давлене задвижкаш болх беча хана атта тишлу; юъ. Дукkхача маьхера йола уж оатхалаш тиш ма ялле а дIакховса езаш хулар хьалхагIа. Иштта тишъенна задвижкаш юхаметтаоттаяра гIулакх атта вIаштIехьдоаккхаш предложени елар слесара Николай Булавко. Балха юкъе а йихьа боккха пайда баьннаб цу предложенех.

Укх шера пхиъ рационализаторски предложени еннай аьшкапхьара Гандалоев Iусмана. Уж ерригаш а балха юкъейихьай. Бурув тохача метте еза хIамаш хьалъийеш дола шин гоара дIоагIаш хьаделга чIоагIа аттача даьккхад Гандалоева еннача предложене.

Дуккха а пайдане предложенеш еннай укх шера сварщика Павел Буланова, токара Николай Гоголева, слесараша Василий Шамардина, Николай Кулакова, иштта кхы дуккханеша а. Творчески болх а беш бурув тохара балхаш мамогга сихдара, лаьттана кIалхара гаизаш сихагIа советски нахага дIакхачийтара шоай берригa низ тIа а бахийта къахьегаш ба карабулакерча бурув тохара контора рационализатораш.

В. АКОПЯН.

ТУРКМЕНСКИ ССР. Мары яхача города гаьна йоацаш зизашца тоеннача Мургаба яхача къух-ара я мехка цаI мара йоаца «Байрам — Али» яха жамарашкарча лазара йола климатически санатори. Цун хоза, сийрда зданеш парка гаьний гIаьво дIахьулаяьй.

Укхаза хIара шерра шера бIаьш бола къахьегамхой Советски Союза городашкара баьхка ца Iеш, халкъа демократе мехкашкара а ух. Здравница дика кийчъеннай кердача сезонага.

СУРТА ТIА: санаторе парке.
Г. МУШКАМБАРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАЙДАНЕ КОНФЕРЕНЦИ

Iилма-атеистически пропагандаца чIоаггIа бувзам болаш лелабу Ачхой-Мартана районни библиотека болхлоша литература дIадоаржадара болх. Масала, дукха ха йоаццаш «Ислами цун социальни чулоацами» яхача темах сакъердаме радиоконференци кийчъяь дIайихьай болхлоша. Конференци лерттIа дIаяхьара лаьрххIа дешара зале атеиста уголок хьайийлай. Цига «Ислами кхалсаги» яхача, иштта кхыдолча дукхача книжкай выставка хьайийлай, «Ислама реакционни чулоацам» яха, иштта кхыдола плакаташи лозунгаши хьалтехад.

Цу дерригача гIулакхаша чIоагIа новкъостал даьд библиотекера книжкаш деша нах юкъеозара. Масала, конференци яьчул тIехьагIа дукха къахьегамхой дIаязбеннаб книжкаш деша, царех 36 нохчий кхалсаг а язлуш.

Библиотека болхлоша кийчъяь пропаганда материалаш йийшай нохчий меттала моттигерча радио чу гIолла. ЧIоагIа пайда баьннаб цу конференцех. Цу дерригача гIулакхаша дикка тоабаьб районера пропаганда болх.

Цу тайпара конференци яьй Валерик яхача юртарча клубе а.

Т. ГРЕЧУШКИНА.

РАДИОПЕРЕДАЧАЙ ПРОГРАММА

17-ча мае: 6.35 — юртбоахама болхлошта передача (гIалгIай меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш (нохчий меттала); 8.30 — «Сердало» газета обзор; 8.45 — пионераштеи школьникаштеи передача (эрсий меттала); 16.00 — художественни самодеятельноста IV республикански смотрагара; 16.25 — кагирхошта передача (гIалгIай меттала); 16.40 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 16.50 — «Кхел» яхача реакционни оамалах» — беседа (нохчий меттала); 17.05 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.20 — юртбоахама болхлошта передача (нохчий меттала); 17.35 — юртбоахама болхлой заявкех концерт; 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «Шин система машаре цхьана дахар» — беседа (эрсий меттала).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

«Родина» яхача кинотеатре «Операция Гляйвиц».

Долалу: 3.30, 11, 12.30, 2, 3.30; 5, 6.30, 8, 9.30.

ДIаьхдаь сеанс — «Заокеанский репортер».

Долалу: 9.30.

Доазол дехьара

Испане къахьегамхой хьаллоацаш

Испане болхлоша денал долаш лоаттабу къовсам даггара шоаш хьаллоацаш хилар кхайкаду дунен дуккхача мехкашкарча къахьегамхоша.

РИМ. «Испанскии португальскии халкъашка кортамукъалеи демократии кхачийтара тIехьарча берригача дунен халкъашта юкъерча профсоюзни боламо лоаттабеча къовсаме дакъа лаца», аьнна декхар тIаийцад металлургий Итальянски федераце Къаман совето.

Шоаш испански халкъ хьаллоацаш хилар белгалдоаккхаш посланеш яхьийтай итальянски партизаний Къаман ассоциацена, кагирхой Итальянски коммунистически федерацена кулгалдераша, радикальни парте кулгалхоша, Италерча дукхача университеташкарча студенташа.

Перудже съезде вIашагIкхийттача 1500 испольщико тIаийцача резолюцеа тIа цар дIакхайкаду испанскии португальскии халкъаш шоаш хьаллоацаш хилар. Цар из резолюци дIаяхьийтай Испанеи Португалеи Римерча посольствашка.

БЕРЛИН. Испане кхалнаха а берригача къахьегамхоша а шоай бокъонаш бахьанце лоаттабу къовсам даггара шоаш хьаллоацилга дIакхайкадеш йола заявлени кепа теха араяьккхай дунен хьалкъашта юкъерча кхалнаьха демократически федераце. Франко фашистски режимана, йоах заявлене тIа, 23 шера бохабе мегаьдац кортамукъаленнеи демократенеи тIакхувш долча испански халкъа лоIам. Мехка чухь мелла бирса террор лелайой а, шоай вахара хьалаш тоаделга дIа а дехаш, забастовкаш чакхйоах, митингаш ю Испане къахьегамхоша. МДФЖ тешам лу испански кхалнаха из нийсхон къовсам хьаллацара ший берригa низ Федераце тIабохийтаргхилара. МДФЖ дерригача дунен тIара кхалнах тIахьех Испане кхалнах хьаллацара, Испане политически дешашта лийца боахкача нахан цар дезалаштеи дукхагIа новкъостал дара.

ГААГА. «Низ-Iоткъама кIал латташ 25 шу даьккхачул тIехьагIа а экономически тIехьадиса хилара духьал гIовтта хIанз а низ кхоачаш бола» забастовкаш еш бола испански болхлой шоаш хьаллоацаш хилар кхайкадеш йола заявлени кепа йоазон тIа араяьккхай Голланде пацифистски социалистически партена кулгалдераша. Автократически фашистски режимах демократически режим яра доккха беркат даргдолаш хIама да испански болхлой забастовка, йоах заявлене тIа.

Забастовка яь Испанера болхлой шоаш хьаллоацаш хилар кхайкадаьд Голланде металлистий цхьоагIоно. ЦхьоагIон председатела И. Баарта аьлар, Голланде металлистий цхьоагIоно, Дерригдунен металлистий федерацеца цхьана новкъостал дергда болхлой металлистий испански организацена. (ТАСС).

АЛЖИРАНА МАШАРИ ШИЙ ЛОIАМЕ ХУЛГЕИ!

ПРАГА, 15 май. (ТАСС). Алжире эттача хьалаца дийзза профсоюзий Дерригдунен федераце кепа йоазон тIа арадаьккхад дерригача дунен тIарча профсоюзашкеи къахьегамхошкеи даь кхайкарал.

Алжире чIоагIа сатем боацаш хьал эттача хана, арахьара гIо а долаш, ОАС-о Франце кхераме гIулакх оттадаьча хана, йоах кхайкарал тIа, ВФП-о берригa къахьегамхой а еррига профсоюзаш а тIахьех Алжиран Францеи къахьегамхошта а халкъашта хьинаре новкъостал делга чIоагIдара, эвиански соглашенеш йизза кхоачашъелга дIадехара, къаьстта а ОАС-а зуламера бандаш цIенъяь дIайоахилга, берригача бехке бараштa лира наказанеш елга, лийца а лийца набахтенашка чубехка алжирски патриоташ Iальмате сиха хьахецилга, байдда дIабаха нах мехка юха чубоалабелга а дехаш.

Укх хоадам беш йолча хана ВФП-о берригa къахьегамхой тIахьех алжирски къахьегамхой Ерригъюкъара объединени — из алхха цаI мара йоаца бокъонца алжирски болхлой организаци хьинаре хьаллацара, алжирски профцентра болх Алжире ца мегийташ бола Французски правительства соцам Iальмате сиха дIабаккхар дIадехара.

Шоай дерригa низаш вIашагIа а теха, империализманеи колониализманеи духьаларча низашкара новкъостал а лохаш, дерригача мехкашкарча къахьегамхошеи профсоюзашеи дохадергда колонисташеи фашисташа «оасовцашеи» леладу дерригa зуламера гIулакхаш, машари бизза шоай лоIаме хилари даккхара новкъостал дергда алжирски къахьегамхошта, гIодергда царна Алжир юхаметтаоттае, йоах ВФП кхайкарал чакхдоалаш.

ПРЕЗИДЕНТ СУКАРНО ВЕ ГIОРТАР

ДЖАКАРТА, 15 май. (ТАСС). Селхан Iурра ве дагахь дов даьд президента Сукарнона. Президента помощника подполковника Сабута ше официально яьча заявлене тIа хьакхайкадаьд, бусалба наьха деза ди чакхдоаккхача хана герзаш а долаш зуламаш леладеча банда цхьан члена массехказа тепча техар Сукарнона, аьнна.

Подполковника Сабута аьлар, президент Сукарно хIама ца деш а висав, хIаьта цунна дов даьр лаца а лаьцав, аьнна. Президентана улув хиннача пхе сага човнаш хиннай: вIаши гIулакхаш леладара парламента председатела Зайнул Арифина, ханна йолча халкъа консультативни конгресса председатела заместитела Идам Халида, президент лоравеш болча нахах шин сага, президентски Дворецерча цхьан чинахочоа.

АНГЛИЙСКИ ДОКЕРИЙ ТОЛАМ

ЛОНДОН, 13 май. (ТАСС). 13-гIа май дIа а доалаш 14-гIа май хьахулача бус ах бийса яьлча, алапеш тIатохилгеи балха кIира лоацделгеи хьадехилга хьал а лоацаш къаман юкъара забастовка е шоаш соцадаьлга дIакхайкадаьча 7500 саг гаргга болча английски докераша селхан саррахьа толам баьккхар. Докераш барт-цхьоагIо йолаши шоаш нийсхонца дIадехараш кхоачаш ца дича юхабаргбоацаши хиларах кхера а бенна, цар дIадехаш дола дукха хIамаш тIаэцанза балансар предпринимателаш. Селхан бийса тIехьа яххача хана, забастовка йолаяла 25 сахьат эшаш, уж раьза хилар докераша дIадеха керттера хIамаш тIаэца.

Профсоюзаша болх дIаболабе аьлар докерашка. 16-ча мае уж хьажийта докерий делегатий конференцена хьалхашка яхьаргъя цар соглашене условеш.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72, корректорске — 2-30-91.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01, ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции, 30/3.

СФ05061 Заакз № 2750